

NƏZAKƏT

**YURD DEDİYİM
BU TORPAQ**

**Bakı – 2017
“Araz” nəşriyyatı**

Redaktor: Zülfüqar Şahsevənli

Ön sözün müəllifləri: Sona Vəliyeva,
filologiya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru,

Barat Vüsal,
Əməkdar incəsənət xadimi

“Yurd dediyim bu torpaq” Azərbaycan Yaziçılar və Jurnalistlər Birliyinin üzvü, Prezident mükafatçısı, “Qızıl qələm”, “Rəsul Rza”, “Mikayıl Müşfiq” mükafatları laurəti, istedadlı şairə Nəzakət xanımın “Ömrüm” (2008), “Ömrün qatarı” (2013, Bakıda və Tehrandan), “Saralmış yapraqa benzeyir ömrüm” (2014, Türkiyə) kitablarından sonra oxocularla yeni görüşüdür.

Kitabda toplanmış şeirlərin və “Şəhid zirvəsi” poemasının əsas qayılesi yurd həsrəti, Vətən dərdidir. Heç şübhəsiz, qəm əkib, dərd göyərdən vətəndaş şairənin göz yaşlarına bələnmiş bu nisgilli misralar Qarabağ həsrəti, Böyük Azərbaycan eşqi ilə çırpinan hər bir türk övladını, poeziyasevərləri ciddi şəkildə düşündürəcəkdir.

Nəzakət. Yurd dediyim bu torpaq. Bakı, “Araz” nəşriyyatı, 2018, 112 səh.

© Nəzakət, 2018
© “Araz” nəşriyyatı

RUHUN POETİK YADDAŞI

Poeziya milli yaddasdır. Xalqın milyon illər əvvəl yaşadığı kədərin, sevincin, məhəbbətin sözə çevrilən ruh yaddasıdır. Ruh heç zaman ölmür. O, İlahi təməldən, yaranışından təkmilləşə-təkmilləşə əbədiyaşarlığa yol gedir. Bu yoluñ ən uğurlusunu poeziyadır. Poeziya ruhu qorumağa İlahidən görəvlidir. Əks təqdirdə ruhu milli olmayan poeziya doğulduğu masadan ayaq açıb uzaqlara yol başlasa da ya izini itirib yolunu azır, ya da söz tufanında əyni yuxa, əli yalnız olduğu üçün özünü qoruya bilməyərək məhv olur, tarix meydanını tərk edir. Büyük ədəbiyyatşunas alim Yaşar Qarayevin milli ruh, milli yaddaş haqqında söylədiyi dəyərli fikri xatırlamaq yerinə düşərdi: «Yaddaşı olmayan ədəbiyyat – yalnız yaddaşı olmayan xalqın nəsibidir, siması olmayan, tarixi taleyi, zati və nəslisi, əslisi və nəslisi olmayan alın yazısıdır. Üfűq, səma, göy, daş saxlamadığı kimi mənəvi və əxlaqi boşluq da yaddaş saxlamır. Millət genetik səviyyədə, yaddaş – ağrı səviyyəsində dərk olunmuş vəhdətdən və bütövlükdən başqa bir şey deyildir. Yalnız yaddaş olan yerdə sabitlik və tamlıq var, nəsillər və əsrlər, ilahi və bəşəri dəyərlər, sərvətlər arasında əlaqə və estafet var. Əslində nəinki təbiət və insan, ekologiya və poeziya da yaddasdır, həqiqi böyük poeziya – ümum-bəşəri yaddasdır».

Vətənin yaddaşı – vari-yoxu, olub-qalanı, bütövlükdə ağrıcıası ilə birlikdə taleyi poeziyaya köçə bilirsə, o xalqın milli ruh yaddaşına zaval olmayıcaq. Poeziya həm də Tanrı töhfəsidir, Tanrı vergisidir, hər xalqa, hər millətə əyni səxavətlə verilə bilməz. Bu səxavət payı Tanrı ruhuyla birləşərək milli yaddaşın yeni poetik salnaməsini yazmağa hökm verir. Ruhun ağrı yaddaşı bu gün Qarabağ mövzusunu yaratdı. Baş verən hadisələr ruhun dərinliklərində elə bir sağalmaz yaraya çevrildi ki, çox vaxt söz də bu ağrını kiritməkdə çətinlik çəkir.

Bu yurdun sərhədi, hər qarış torpağının itkisi, yandırılan, yağmalanan oğuz elləri, köçkün, didərgin soydaşlarımızın taleyi poeziyamızın yaddaşına köçərək hər birimizin ağrı yaddaşımız olaraq icimizi göynədəcək. Qarabağ mövzusu 90-cı illərin əvvəllərindən poeziyada tale yüklü mövzuya çevrildi. Yurd itkisi, soydaş itkisi şəxsi ağrı-acılara qarışaraq icimizin yanğılarını köz-köz varaq üstə səpələdi...

Ruhun izharı olan poeziyada qadın və ya kişi müəllifliyi məsələsi də mövzuya münasibətin həlli deyil. Sadəcə ruh var və bu ruhun dərdə, ağrıya münasibəti, reaksiyası var... Və yazarın mövzuya yanğıyla, vətəndaş, soydaş qeyrətiylə yanaşması vacib plana keçməlidir.

Nəzakət Məmmədovanın «Şəhid zirvəsi»ni (poema Xocalı fəciəsinin 25 illiyinə ithaf olunur) oxuduqdan sonra bir daha gəldiyim qənaətə əmin oldum. Yaradıcı şəxsiyyətin bədii təfəkkürü, şəxsi insani keyfiyyəti və ruh yaddaşının milli ağrı-acıya münasibəti həqiqətən göz qarşısındadır. V.Q.Belinskinin vaxtilə yazdığı bir sözü xatırladım: «Şairin yaradıcılıq fəaliyyətinin mənbəyi onun şəxsiyyətində ifadə olunan poetik ruhundadır. Buna görə də onun əsərlərinin ruhunun və xarakterinin izahını birinci növbədə ədalətlə təhlil edib öyrənmiş və şairi düzgün başa düşmüssünüzsə, o halda siz küləyin gücünə öz şiltaq fantaziyanızın göylərində haraya gəldi baş alıb getmisiniz, yerdə ayaqlarınız üzərində möhkəm dayanırsınız...»

Nəzakət xanımın misraları yol olub Şuşadan, Xankəndidən, Xocalıdan, Daşaltıdan keçib, yol alıb Kəlbəcər, Laçın, Qubadlı, Zəngilan, Ağdam döyüş meydanlarından keçir, icimizin ağrısına bələnərək ümid-ümid çıçəkləməyə tələsir...

Ruhu qan ağlayır Molla Pənahın,
Şuşanın ağrısı qəbrindən keçir.
Pozulub dünyanın haqq tərəzisi,
Ümid qara daşın səbrindən keçir.

– deyir Nəzakət xanım...

Səbrin çat verdiyi yer yaman ağrılı olurmuş, İlahi! Uzandıqca uzanan səbrə etiraz edərək, qisas qılıncını Nəzakət xanım Burla xatun kimi özü çalmaq istəyir. Torpağın ağrısını canında, qanında hiss edir:

Boylanır yaddaşın binələrindən,
Bir ovuc bayatı, bir yarpaq ağı,
Vətən ağrısını duymayan ömrü,
Heç vədə isitməz Vətən torpağı.

Dünyanın çox yerlərində savaşlar gedir. Amma bu qədər ədalətsizi olubmu? Ocağında yer verib, süfrə başında qonaq deyib oturduğun bir mənfur toplum sonralar qəniminə çevrilə... Havadarlarının köməyinə arxalanıb ona olmazın yaxşılığını edənə belə nankorluq edə... Bəzən lap Allahdan da küsməyimiz gəlir.

Tanrim, bizim sənin «yaxşılıq edin!» – əmrinə tabe olub çəkdiyimiz bu müsibətlərin sonunda qələbə olacaqsa, qisas qiyamətə qalmayacaqsa, yenə də dözərik... Sən özün daha bizi səbr vermə...

Səbrin yuxusundan keçirdi millət,
Ümidin üz-gözü mamır-mamırı.

Mamırlar ayaq dəyməyən, tər-təmiz yerlərdə həyat mənbəyi kimi, uzunömürlülük mənbəyi kimi bitər... M.Araz “Vətən mənə oğul dessə nə dərdim, mamır olub, qayasında bitərdim” fikri Nəzakət xanımın ümidlərinin mamır kimi göyərməsinə qədər elə bir yaşıł, mamır rəngli işiqla yol gəldi ki, şeirin Tanrı duası kimi müstəcəb olacağına inanmamaq olmur.

Həm də ümid mamırı – qarşıda “qapılar günəşə, işığa doğru açılacaq, sərhədlər bayraq kölgəsiylə mükafatlanacaq”, – demək istəyir müəllif:

Çiçək-ciçək şəhid qanı,
Üzündə xaldımı, Vətən?

– deyib soruşunca tək bu günün şəhidləri deyil, min illərin yurd, torpaq davasında ölen igidlərin cavabı eşidilmək istəyir:

Çırp üstündən qəm tozunu,
Varaqla alın yazınızı,
Gedənlərin qisasını
Gələnlər aldımı, Vətən?

Qisasa gedən yolun əvvəl-axır yaddaşdan keçdiyinə bir daha əmin olduğumuzdan ümidiç çiçək-ciçək bayraq açıb sərhəd boyu yağıya göz dağı verəcəyinə inamımızın həm də Tanrıdan gələn imanla qovuşduğuna əmin oldum.

Amma hələ dünya haqq səsinə qulaqlarını elə tixayıb, ədalət sözünü könlünə yaxın buraxmayır ki, dünyanın xristian mərkəzlərinə xoş getməz. Ədaləti, haqqı naməndlər, qoluzorlular gücə uduzdurmaqdan həzz alırlar. Yenə dünya görməməzlikdən gəlir:

Haqqın pərdəsiylə açılmır niyə,
Gözlərdən asılmış riya pərdəsi.
Dünyanın qulağı kar olub niyə,
Niyə çatmir ona yurdun naləsi...

Döyüşün bir iştirakçısı kimi səngər-səngər, yurd-yurd, oymaq-oymaq dolaşan ruhuyla odlana-odlana Vətən dərdlərinə ağı deyən müəllif yenə xalqı qisasa çağıraraq:

El gücü sel gücü olur
Macalın dar olan vaxtı.
Yurd haqqını qaytarmağa
Qılınca sarılan vaxtdı.

Nəzakət xanım şeirimizin ölçülərini qəlib kimi mövzuya elə gözəl, elə ustalıqla biçib ki, gözə artıq heç nə dəymir.

Bəzən «onbirliklər» öz yerini «səkkizliyə» elə verir ki, bu söz sövdasının, dərd sövdasının belə məhrəm izhar olacağına bir daha əmin olursan...

Yurd dediyimiz nəymiş, İlahi! Biz onu necə sevdik? Haqqını necə ödədik? Yurd dərdiyələ, yurd ağrısıyla cəzalandığımız hansı günahlarımıza görəymış, Tanrım? Biz bu yurda övladlıq borcunun ödənilməsində nələrə əməl etmədik? Suallar çox, dərd içimizi göyüm-göyüm göynədəcək, haqqın, ədalətin bərpası yaralara məl-həm olunca, o göynərti davam edəcək:

Yurd dediyim bu torpaq
Varım, bərəkətimdir.
Tanrının bəxş etdiyi,
Haqqım, həqiqətimdir.

– deyir müəllif.

Həqiqət deyir müəllif...

Həqiqət, haqq Vətəndir!

Həqiqət həm də Allahın özüdür. Biz həqiqəti – Allahı qoruya bilməmişik deyəsən...

Yurd dediyim bu torpaq
Ünvanımdı, adımdı.
Babama, övladıma,
Ulu hesabatımdı.

Babalar duasını, vəsiyyətini və əmanətini yurdda qalana, oturana qoyub arxayın köç edər bu dünyadan... Qiyamət günü ruhlar görüşəndə hesab sorular əmanət veriləndən. Həm əmanət sahibi sorğular, həm də Tanrı... Cavab qarşısında boynu büük duracaq halimizə yazıq... İlahidən həm də övladlarımıza qoyub gedəcəyimiz bu ağır intiqamin suçu da bizi gor evində rahat buraxmaz. Ona görə də müəllifin barit qoxuyan, intiqama səsləyən misralarının işığıyla qələbə hesabatı verməyin vaxtı müəyyənləşdirilir:

Yurd dediyim bu torpaq
Döyüş qərargahımdır.
Hər çinqılı, hər daşı,
Ulu səcdəgahımdır.

Vətən, yurd müqəddəsdir, səcdəgahdır. Uğrunda ölüm fərmandırsa o fərmani hər oğul özü imzalamalıdır.

Çıraqa bənzəyir vətən torpağı,
Hər əsgər ürəyi pərvanəsidir.

Və ya:

Əsgər baxışları sevgiylə öpür,
Vətən torpağını təbərrük kimi.
Yurdu bədnəzərdən qorusun deyə,
Dolanır başına üzərrik kimi.

– deyir müəllif.

Çox maraqlı və cəlbedici görünən bir məqama toxunmaq istərdim. Nəzakət xanım yurd soydaşlarını bu poemada gah döyüşə ruhlandırıb, əlində qılinc, ayağı üzəngidə Tomrisə dönür, gah evindən döyüşə yola saldığı ocaq sahibinə, könül sahibinə övlad böyüdərək beşik başında layla deyən xanım-xatın, zərif bir gəlini xatırladır. Hər ikisinin ruhu sadıq, etibarlı, sədaqətli, evinə, ocağına, sevdiyinə, doğmalarına dəyər verən Azərbaycan xanımıdır. Eşq olsun yurdun yetişdirdiyi əli qılinc tutan, layla deməyi yadırğamayan el qızlarımıza...

Yurd qarış-qarış, səngər-səngər qorunduqca müqəddəs olur!

Əsgərdən başlanır Vətən duyğusu,
Harda əsgər varsa orda Vətən var,
Əsgər addımını laylatək duyur,
Torpağın altında şəhid yatanlar.

Müəllif səngərdən həyat yolu keçmiş kimi səngəri müqəddəs-ləşdirir. Hər şey səngərdən başlayacaq, hər şey – qələbə, zəfər ora-dan boy verəcək, – deyə bizi ümidlə inandırır:

Haqqın dərgahında ulu mizandi,
Haqq ilə nahaqqın arası – səngər.
Vətən, yurd uğrunda döyüşənləri,
Köksündə atlığı yarası – səngər.
Ana namusudur, bacı isməti,
Ərən babaların papağı – səngər.
Savaşda gözünü yuman şəhidin,
Sonuncu mənzili, otağı – səngər.

Nəzakət xanım bir qələbə, zəfər dastanı yazmağa çalışıb. Döyüşün səbəbi, başlanması, fəlakətlərin meydanından keçərək və-tənsevərlik dərsini hamımıza sevdirərək, səngər haqqında, şəhid haqqında böyük məhəbbətlə, özü də bir Ana məhəbbəti, övlad sevgisiylə döyüş, hünər meydanında, haqq-ədalət savaşında igidlərin qələbə müjdəsi gətirəcəyinə sonsuz ümidlər bəsləyir:

Səndən söz açdıqca yorulmur ürək,
Ümidlər açılır hey çiçək-ciçək.
Əzminlə yurduma zəfər gələcək,
Zəfər ünvanısan Vətən əsgəri.

Proloqla başlayan ümid, zəfər, qələbə dastanını müəllif epiloqla yekunlaşdırır. Beləcə sonda şəhidlik müharibədə yurd əsgərinin ən ilahi məqama qovuşması kimi dəyərləndirilir. Qələbəyə gedən yollar şəhid verilmədən açılmaz. İlk misrasından başlayaraq son epiloqa qədər müəllifin yurd sevgisi, yurd arzuları, ağrının yad-daşından sözülərək hər birimizi döyüşə, zəfər, qələbə gününədək rahat olmamağa səsləyir.

“Şairin bəsirət gözü həmişə açıqdır”, – fikrinə söykənərək, Nəzakət xanım bizə bu poema ilə qələbə gününün uzaqda olmadığını müjdələyir. Bu inamin işığı ilə Aristotelin poeziya haqqında söylədiyi: “Poeziya yalnız zahiri əlamətlərin, hadisələrin təsviri deyil. O tarixdən daha ciddi və fəlsəfidir. Çünkü tarix olan şeyləri göstərirsa, poeziya ola biləcək şeyləri də göstərir”, – fikrindən sonra bir daha qələbəyə əmin olmağa çalışdım. Bəli, müəllif olacaqları, mütləq olacaqları yazmaqla arzularımızı, ümidişimizi eks etdirib.

Poeziya milli yaddaş, ruh yaddaşı olmaqla həm də İlahi vəhy olduğu üçün poemanın bütün Azərbaycan xalqına qələbə müjdəsi gətirəcəyinə inanıram. Qələbə olacaq, mütləq olacaq!

Sona VƏLİYEVA

SÖZDƏN DÜŞƏN İŞIQ, YAXUD AĞRIYAN RUH...

Hərdən mənə elə gəlir ki, yeriyəndə addımı da, dayanıb duranda, duruşu da, güləndə gülüşü, danışanda danışışı da, yazanda sözü də işiq olan insanlar var.

Nəzakət kimi!

İnsan necə işıqlı olarmış!

Nəzakət kimi!

Günlərlə, aylarla, bəzən illərlə üzünü görmədiyin adamlar var ki, sözünü görəndə üzünü görürsən, üzünü görəndə sözünü!

Nəzakət xanım da belə üz, belə söz sahiblərindəndir.

Mən onun sözündə güzgülənə bilərəm...

Hardan alib o, bu qədər işığı, arılığı, duruluğu?!

Hardan düşüb bu qədər işiq onun üzünə, gözünə, sözünə?!

Onun üzünə, gözünə, sözünə baxan kimi işıqlanır başdan-başa adam!

İşıqlar özləri də işıqlanırlar!

Onun seirləri də əslində sadəcə, işiq deyil. Üzdən, Gözdən, Sözdən düşən işıqdır, o işığın zərrələridir. Danışan ruhdur bütünlükdə bu işiq adam!

Nəzakətin Könlünə düşən işiq Sözündən, Sözünə düşən işiq Könlündən düşür!...

Onun Özü də işıqdır, Sözü də!

Öz adına oxşayan insanlar çox olmur.

Nəzakət kimi!

Kimsə pul tapanda sevinir.

Nəzakət söz tapanda!

Kimsə kiminləsə dil tapanda sevinir.

Nəzakət söz tapanda!

Kimsə kiminləsə yol yoldaşı olanda sevinir.

Nəzakət Sözlə yoldaş olanda!

Nəzakət yazı yazmaq üçün öz qələmini hardasa hansı mağazadansa almır.

İşiqdan alır, Ruhdan alır!
Öz gözəl xasiyyətindən alır.
Öz gözəl məhəbbətindən alır.
Öz gözəl təbiətindən alır.
Öz gözəl dəyanətindən alır.
Bakıda, Bakı bağlarında işiq az olardı, azalardı... Orda, oralarda Nəzakət olmasayı!

Sanıram ki, o, dünyaya Müşfiqli bağlarda doğulub, gəlib.
Müşfiqin ayağı Bakı bağlarında ilk dəfə hara dəyibsə o, elə həmin yerdən (izdən) doğulub?!

Müşfiqli bağlar doğub onu!

* * *

Mən bu şairin sözünün işığına bələnmək istəyirəm. Sevgisini qazanmaq istəyirəm, sevmək istəyirəm, sevirəm də!

Yazdığı şeirlərə, poemalara görə yox!.. Çox böyük qeyrət və ləyaqətlə, hətta cəsarətlə nəşr etdirdiyi əvəzsiz “Yada düşdü” jurnalına görə yox!

Gözəl ana olduğuna, gözəl övladlarına, nəvələrinə görə yox!

Tutduğu qələmə görə!

Çatdığı kamala görə!

Arlığına, duruluğuna görə!

Bakıda (Bakı bağlarında) dünyaya gəlsə də, yaşasa da nəfəsini Qazaxda da, elə çox yerdə də Allahla, amalla, kamalla, əməllə alanların üstündə duyduguma görə!..

Bu xanım (bu şair!) öyülməyə layiqdir.

Sevilməyə layiqdir!

Anam kimi, bacım kimi, şair kimi, naşir kimi!

Mən bu qadının yüksəldikcə yüksəlməyini istəyirəm. Çünkü çoxlarının əlində tutub yüksəltdiyi Azərbaycan bayrağı onun ürəyində dalgalanır!

* * *

Babalarımız deyərlərmiş ki, “Suyu atın içdiyi yerdən için. At heç vaxt pis su içməz”.

Bayaq dedim ki, Nəzakət Müşfiqli Bakı bağlarından çıxıb. O bağlardan şairdən, musiqiçidən, rəssamdan, memardan, hey-

kəltəraşdan – bir sözlə insanlıq adına şərəf gətirənlərdən başqa nə çıxar ki!

O bağlarda dadsız bar olmaz!

O bağlardan pis şair çıxmaz!

Babalarımız bunu da düz deyiblər ki, “evi ilanın özünü günə verdiyi yerdə tik”.

Şeiri də adamların özünü günə verdikləri Xəzər sahillərində də yazmayıb, harda yazarlar?

* * *

Ariflərin əslı sudandır!

Su təmiz və təmizləyicidir.

Külək bir saatə bir aylıq yol gedir...

O da təmiz və təmizləyici rolunu oynayır.

Görünür bunu bildiyi üçün Nəzakət külək olmaq istəyib, deyib ki:

Kaş külək olaydım, dəli bir külək,
Əsəydi üstündə sözüm yurdumun!

Özünün də, Sözünün də külək olmasını istəyən yazar haqlıdır.

Gözəl söz də təmizdir və təmizləyicidir. Demək, Nəzakət külək olmaq arzusuna düşəndə də, sözünü deyəndə də yurdumuzun, dünyanın havasını dəyişmək istəyir. Necə olur-olsun, dünyani bütün kəsif havalardan, boğucu iqlimdən arıtlamaq, təmizləmək istəyir.

* * *

Nəzakət “Yükümü tutmuşam gördüklerimdən” deməyə haqqı olan şairlərdəndir.

Hər göz gözdümü ki? Göz odu ki, “Göylərə dikilib, qalib, nə gördü yaddaşa hörsün, qayıtsın, Tanrıını bircə yol görsün, qayıtsın”.

Nəzakət bilir ki, dünya həmişə dərd içindədir. Hər kəsin, həşeyin dərdi var. Nəzakətin dərdi də adı dəndlərdən deyil. Milli olduğu qədər də bəşəridir. Bax, belə:

Dəndlər çeşid-çesid, dəndlər növbənöv,
Göyün Yer dərdi var, Yerin Goy dərdi.
Bu cedar səhralar yağışa həsrət,
Bu cedar dodaqlar çəkir Ney dərdi.

Nəzakət Göyün Yer dərdini, Yerin Göy dərdini çəkə-çəkə
cadar səhraları yağışa, cedar dodaqları neyə həsrət qoymayan şa-
irlərdəndir.

Dərdlər içində ən ağır dərdlərdən biri də əlbəttə ki, Yurd həs-
rətidir, Yurd dərdidir.

Şair dəndlərə laqeyd, biganə qalan, necə deyərlər, şiniyə-şiniyə
baxan gözlərin də dərdimiz üstünə dərd gətirdiyinə dözmür. Öz yur-
dumuzun dərdinə bəzən göz yumub, başqa yerlərin dərdini çəkən-
lərə üsyən edir. Onların (o laqeyd “vətəndaşların”) gözünün
səsindən qulağının tutulduğunu vurğulayır:

Adama bax, “adamlara” bax, Allah:

...Gözünүn səsindən qulaq tutulur,
Bu kimin gözüdü, İraqdan baxır?
Çıxası gözlər var – Qarabağdadı,
Oymalı gözlər var – qıraqdan baxır.

Məlum məsələdir: Çıxası gözlər – düşmən gözləridir, oyulası
gözlər laqeyd adamlarımızındır...

Əhsən dəyanətli qadın mövqeyinə, ana-şair eşqinə!

Nəzakətin Milli Ordumuzun zabiti, oğlu Ramilə yazdığı şeir
ən ağır dərdlərimizin üstünə su səpə bilmək gücündədir.

Və bayaqdan bəri dediyim və xatırlatdiğim əsl Azərbaycan
qadınının, anasının, şairinin halal qismətindən, dəyanətindən,
öyünc hissindən, alın açılığından xəbər verir:

Şükür, sənin yanında alnim açıqdır, Vətən,
Bir cəsur, bir qəhrəman oğul böyütmüşəm mən.
Bir qarış torpaq üçün canını fəda edən,
Bayrağına, himninə, şərəfinə and içən,
Zabit anasıyam mən!

Bu ana öyücünə, bu şair sevincinə bircə öyünc, bircə sevinc
əlavə etmək olar:

Ramil kimi oğullar da ona görə belə qüdrətlidir, yenilməzdilər
ki, Nəzakət xanım kimi anaları var! (Analarımız var!)

Nəzakət kimi şairlər bax belə nurlu, qürurlu, (işıqlı!) şairləri-
mizdəndi.

Belələrinin dərdi təkcə Vətən, yurd dərdi deyil, insanların çəkdiyi əzabların dərdididi. “Yay günü də günlərinə qar yağan”ların dərdidi. Hamının halına yanmaq dərdidi.

Bəlkə elə buna görə də məşhur şairlərdən biri demişdi ki, “Şairlər yanın ürəyindən bayırə atılmaq istəyənlərdir”.

Amma atıla bilirlərmi?

Çox çətin!

Elə ürəklərində yana-yana kül olurlar və yanın ürəkdən, fəryad boylandığı halda qalan küldən şair boylanır!

Bir cığır aradım düzə çıxmağa,

Qırılan izimlə baş-başa qaldım.

Nə yaxşı ki, şairlər ürəklərində yana-yana qalırlar, qırılan izlərlə baş-başa qalırlar.

Necə ki, Nəzakət də qırılan izi ilə baş-başa qalandan başlayıb şair olmağa, İşıq olmağa, Söz olmağa, Ruh olmağa! Və istəyirsən ki, bu İşqdən, bu Sözdən, bu Ruhdan çox ola. Heç bir dərddən, zülümündən, ölümdən qorxmadan, çəkinmədən baxıb deyəsən ki:

Pəncərəm açılır qəbiristanlığı...

Baxıb görəsən ki:

Ömürlük sakındır bu son mənzilə,
Adı əməlində yaşayan kəslər.

Dünən bir haqq işi tərsə çəkənin
Məzarı hər kəsi düzüyü səslər.

Bu misraları oxuya-oxuya bir axşam üstü kəndimizin qəbiristanlığında qəbiristan gözətçisi ilə etdiyim bir qəribə söhbəti xatırlayıram. Qəbir daşlarını göstərib yarızarafat, yarıciddi şəkildə gözətçidən soruşdum ki, buradakılarla necə yola gedirsən?

Dedi:

– Allah rəhmət etsin bunlara. Nə deyirəm sakitcə qulaq asırlar. Bir cavab-zad qaytaran da olmur. – Kəndi göstərdi. – Dad or-dakıların əlindən! Nə deyirsən üzünə yapışırlar, səni borclu çıxarırlar.

Bu söhbətə Nəzakətin yazdığı “Etüd” şeirinin son beytindən çıxarılan bir nəticə daha doğru-dürüst cavabdır: “Bu bədbəxt insanlar burda da (yəni gorda) danışardılar, danışa bilirlərmi ki? Bir çoxları nədən danışsın? Dünən bir haqq işi tərsinə çevirməkdən?!?”

* * *

Nəzakətin Xocalı faciəsinə həsr olunmuş “Şəhid zirvəsi” poeması onun kimliyini, vətəndaşlıq pasportunu daha yaxşı əks etdirir, ehtiva edir. Bu əsər Vətənin əsgərləri haqda, Vətən, yurd dərdi çəkənlərin qeyrəti haqda rekviyemdir, elegiyadır. Şair doğru olaraq yazar ki:

Vətənin sərhədsiz səsidir dostum,
Vətən qeyrətini çəkən oğullar!

Yurd qeyrətini çəkməkdən şərəfli nə var ki!

Yurd dediyim bu torpaq
Alnimin yazısıdır.
Babamın əmanəti,
Anamın laylasıdır!

Təəssüf ki, 25 ildən çoxdu ki, bu məmləkətdə analarımız bəzən laylasını “həyat ağacına” körpələrinə yox, qanlı faciələrlə dolu “Ölüm saygacına” dönmüş beşiklərə çalmağa məcbur olurlar...

* * *

Nəzakəti tapmaq, görmək istəyən deyimmi harda tapa, harda görə bilər? Bəxti yatdığı yerdə?!

Nizami deyirdi ki, hünər sahibi olmaq azdı hələ. Gərək adəmin bəxti olsun. Bu fikri bir el misali da təsdiq edir: ”Qızıldan tax-tın olunca, quruca baxtın olsun!”

Mən Nəzakəti bəxtli insan sıyrıram – belə gözəl ürəyi, sözü, qələmi, İslığı, Ruhu olduğu üçün. Neyləmək olar, o da nələrəsə bəzən dözmür və deyir, deməyə məcbur olur:

Dözməkdən bezmişəm, ruhum ağrıyır,
Həzrəti İsatək sanki dardayam.
Bəxtim yatan yeri tapdım, oturdum,
O vaxtdan bu vaxta hələ ordayam.

* * *

Ey şeiri, İşığı, Sözü, Qələmi, Ruhu sevənlər! Mən bu yazımla
Nəzakəti oturub qaldığı yerdən qaldırmağa cəhd etdim. Gütüm çat-
dımı? Çatacaqmı? Nə bilim.

Durmayın, siz də o yerə gəlin, onu – bir İşığı, Sözü, Ruhu yer-
dən qaldıraq!!!

P.S. Mən bu yazını Nəzakətin şeirlərinin işığında yazdım.
İşığımla yazdım!

Barat Vüsəl

ŞƏHİD ZİRVƏSİ

(poema)

Xocalı faciəsinin 25 illiyinə ithaf edilir

PROLOQ

Elə bil səngərtək qazılıb sinəm,
Qəlbimdə duygular barıt qoxulu.
Uğrunda ölməyə hazırlam, Vətən,
Hər misram döyüşən bir əsgər yolu.

Ruhu qan ağlayır Molla Pənahın,
Şuşanın ağrısı qəbrindən keçir.
Pozulub dünyanın haqq tərzisi,
Ümid qara daşın səbrindən keçir.

Dillərdə üşüyür “Qarabağ” sözü,
Böyük Pənah xanın ruhu göynəyir.
Qəbrinə söykənib qoca Vidadi,
Ağlaya-ağlaya bayatı deyir.

Kəsərdən düşübdü qeyrət qılinci,
Sonuncu ümidi solur nəfəsi.
“Sənsiz” buz bağlayıb dodaqlarında,
Həsrətdən üşüyür Bülbülün səsi.

Dərdinə qısılıb çəkir içini
Bu yalçın qayalar, mamırlı daşlar.
Torpağın, ağacın, otun içindən
Həmişə bir həsrət cığırı başlar.

Şuşanın, Laçının acı nisgili
Millətin köksündə xəncərdi, xəncər.
Həsrət dağlarına dirsəklənərək
Qərib taleyinə baxır Kəlbəcər.

Boylanır yaddaşın binələrindən,
Bir ovuc bayatı, bir yarpaq ağı.
Vətən ağrısını duymayan ömrü
Heç vədə isitməz Vətən torpağı.

I

Fələk qana batmış əlləri ilə,
Millətin ömrünü daşa basırdı.
Vətən torpağında düşmənin səsi
Namusa, qeyrətə qəbir qazırdı.

Didərgin naləsi yurd yerlərində
Matəm bayraqıtək dalgalanırdı.
Dədə Qorqud eli, Babək diyarı,
Hər gün oba-oba yağmalanırdı.

Döyüşlər gedirdi, ağır döyüşlər,
Yurdun daşlarına qan çilənirdi.
Düşən mərmilərin qəlpələrindən
Ömürlər şüşətək çiliklənirdi.

Vətən çırpınırdı ağrı içində,
Qıvrıla-qıvrıla qalmışdı yollar.
Qeyrət qılıncını çəkib gedirdi
Vətəni anatək sevən oğullar.

Ellərin bağrını kədər sökürdü,
Sel kimi axırdı gözlərin yaşı.
Dərdli ürəklərdən asılmış idi
Ağrının, əzabın qaralan daşı.

“Qrad”lar yağırdı yağışlar kimi,
Torpağı boğurdu barit tüstüsü.
Boğula-boğula qalmışdı sanki
Ellerin ağızında “Qarabağ” sözü.

Didərgin düşmüdü ellər, obalar,
Bələyi qanlıydı körpələrin də.
Bir qara ağrıydı ocaq daşları,
Bayquş ulayırdı yurd yerlərində.

Ağı söyləyirdi sanki bulaqlar,
Vətən başdan-başa dərd ölkəsiydi.
“Qarabağ” kəlməsi Odlar yurdunun
Ağrılı harayı, yanıq səsiyidi.

Düşmən kəsdirmişdi bəndi, bərəni,
Təslim olunmuşdu Şuşa qalası.
Kədər qoxuyurdu, qəm qoxuyurdu
Odlar diyarının abi-havası.

Qana bələnmişdi şirin arzular,
Ümid çəkilmişdi dara saçından.
Ağrılı xəbərlər gəlirdi, Allah,
Qartallar yuvası doğma Laçından.

Mərmilər yağırdı gözün qırpmadan,
Barit qoxuyurdu Vətən torpağı.
Qəhqəhə çəkirdi dağlar başında
Yurdu qarış-qarış tapdayan yağı.

Fəqət bulud-bulud qalxırdı göyə
Didərgin ellərin ahı, naləsi.
Bu müdhiş ağrından çıllınlırdı
Vətənin harayı, Vətənin səsi.

Yağırdı “Alazan”, yağırı “Qrad”,
Torpaq alovlarla sürmələnirdi.
Ərənlər oylağı ulu dağlara
Göydən bulud-bulud dərd ələnirdi.

Millətin taleyi düşmüşdü çənə,
Ömrü uzanırdı qaranlıqların.
Qisməti elə bil gəlmışdı qara,
Vətənin ömründən keçən yolların.

Mərmi yağışında, gullə selində,
Fəqət kor olmuşdu yurdun ocağı.
Millətin taleyi, qisməti üstə,
Sanki qurulmuşdu qəm alaçığı.

Daha üz tutası yön qalmamışdı,
Dördnala çapırkı kədər atını.
Oğullar yazırkı ürək qaniyla
Millətin tarixə hesabatını.

Dərviş nəgməsiydi alın yazısı –
Burda hər qayanın, burda hər daşın.
Ağrısı neçə min qəlbən keçirdi,
Xocalı ömründən keçən savaşın.

* * *

Hönkürə-hönkürə axırdı sular,
Yolların üzündən kədər damırkı.
Səbrin yuxusundan keçirdi millət.
Ümidin üz-gözü mamır-mamırkı.

Çıxmışdı köynəkdən müdhiş əzablar,
Dörd yana açmışdı möhnət qolların.
Nəfəsi tincixir, səbri qaçırdı,
Mərmilər altında yanın dağların.

Tutub sinəsini yixılan igid,
Gözünə yixılır bu dağ, bu dərə.
Amansız güllələr verməyir aman,
Ömür son məqamda bir nəfəs dərə.

Çiçək-ciçək şəhid qanı
Üzündə xaldımı, Vətən?!
Sevib-sevib ölenlərin
Yadında qaldımı, Vətən?!

Göynər gözümün yuxusu,
Yaşıl-yaşıl, yosun-yosun.
Ömrümdən-günümdən uzun,
Harayın laldımı, Vətən?!

Çırp üstündən qəm tozunu,
Varaqla alın yazını.
Gedənlərin qisasını
Gələnlər aldımı, Vətən?!

* * *

Yeri, göyü bürüyübüdü
Müharibə alovları.
Təndir kimi qalanıbdı
Bu millətin ağrıları.

Qarı düşmən yurd yerində
Qan dolu qırğıın salıbdı.
Neçə kəndin taleyini
Mərmi odu qarsıyıbdı.

Qara tüstütək ucalır
Dağın, daşın ah-naləsi.
Can verir torpaq üstündə
Neçə igidin nərəsi.

Həyət-baca qəbir kimi,
Evlər tabuta bənzəyir.
Bu zülmə şahid ağaclar
Kədərlə başını əyir.

Beşikdəki körpələrin
Çıxarılmış gözünə bax.
Başı kəsilmiş ananın
Xaç çəkilmiş üzünə bax.

Pərən-pərən düşüb ellər,
Sadalayım mən hansını?
Odu sönmüş ocaqların
Kim alacaq qisasını?

Yaddaşlarda göyür-göyür,
Göynəyir doğma yurd yeri.
Dərd şaxtası dondurubdu,
Körpə-körpə ümidləri.

Hanı bu dünyanın haqq deyənləri?!
Ədalət sevənlər niyə danışmır?!
Niyə işgalçının əməllərinə,
Dünyanın nifrəti, hiddəti daşmır?!

Haqqın əlləriylə açılmır niyə,
Gözlərdən asılmış riya pərdəsi?
Dünyanın qulağı kar olub, nədir? –
Niyə çatmir ona yurdumun səsi?!

Özgə torpağına göz dikənlərin
Yalan fəryadını cahan dinləyir.
Dünyanın haqsızlıq yolları üstə
Millətim qovrulur, yurdum inləyir.

Didərginlər taleyinə
Ağrı, əzab ələnibdi.
Ömür-gündən keçən yollar
Göz yaşına bələnibdi.

Nə zamandı havalanmır
Ər havası ulu “Cəngi”.
Damarda qan pas atıbdi,
İtib ərənlik ahəngi.

Boyumuz da boy verməyir,
Ucadır dərdin hasarı.
Yaralanmış ümidləri
Göz yaşıyla gəl ha sarı.

Gözlərdən tökdülər yerə,
Çiçək-ciçək həvəsləri.
Ölümün ayaq səsidir,
Dillənən gullə səsləri.

Göz yaşında çimir zülüm,
Dərdlər göycə otlar sanı.
Allah, dilsiz körpəyə bax,
Əmir ölmüş anasını.

Qapın bağlansın, ay fələk,
Yoxdu bu dərdlərin sonu.
Əsdikcə zülmün küləyi,
Yayır ölüm qoxusunu.

Dərd öünüñə çıxan yoxdu,
Dərd gəlir dərdin üstünə.
Ağrı-acı duman kimi
Çökübdü yurdun üstünə.

Kor olaydım, görmeyəydim
Taleyin bu qismətini.
Düşmən sərib ayaq altda
Yurdun abır, ismətini.

Dərdə, qəmə güzgü tutan
Anaların göz yaşıdı.
Qərib-qərib baxan dağlar
İgidlərə başdaşıdı.

İtkin düşüb yurd yerləri,
Yuxular da kara gəlmir.
Çal-çağırlı obalardan
Kəsilibdi ta səs-səmir.

Qara duman, çən basıbdı,
Görünmür ümid yolları.
Ömürləri qucaqlayır,
Açılb dərdin qolları.

Bu dünyanın qəlbi daşdı,
Sevinc əkən kədər biçir,
Bir körpənin gözlərində
Arzular göz yaşı içir.

Dərd ələnir yağış kimi,
İslanıb tale cığırı.
Bir an belə çəkilməyir,
Ömürlərə çökən ağrı.

İlan mələyən çöllərdə
İnləyir köckün balası.
Doğma ocağa dönəkdir,
Onun haqdan təmənnası.

Uzaqlarda gəzmə nahaq,
Bu dərdin ünvanı bəlli.
Axan qanı kəsən deyil
Neçə-neçə boş təsəlli.

Ürəklərdən qopan ahlar
Ağrıların sarayıdı.
Talan olmuş yurd yerləri
Ömrümüzə göz dağıdır.

Müharibə alovları
Bürüyübüdü dağı, daşı.
Korun yanan ocaqlarda
Tüstülənir yurd yaddası.

Tale yolu sillə kimi,
Bəxtin üzünə çırpılır.
Köksündən oxlanmış kimi
Ümidin gözü qırpılır.

Ömürdən çıxıb getməyə
Nə yol vardır, nə də cığır.
Bütün bu yolların sonu,
Gedib təsəlliyə çıxır.

Bəxti qara gələn ellər,
Bu gedən köçü əyləyin.
Səbri, dözümü tapdayıb,
Damarda gücü əyləyin.

El gücü, sel gücü olur
Macalın dar olan vaxtı.
Yurd haqqını qaytarmağa
Qılınca sarılan vaxtdı.

Heç bir zaman tülkü, çäqqal
Yixa bilməz uca qurdu.
Ər oğlu qorusun gərək
Ana kimi əziz yurdu.

Bir gün mütləq uçulacaq,
Bu dərdin, qəmin hasarı.
Çiçəkləyər bu millətin,
Ümid dolu arzuları.

II

Ağrı köynəyini geymişdi torpaq,
Ağlaya-ağlaya axırdı sular.
Barıt tüstüsündə, mərmi odunda
Göz yaşı içirdi körpə arzular.

Qərib-qərib baxan yalçın qayalar
Ağrının, əzabin yaddası idi.
Yanmış kəndlərdəki kimsəsiz evlər,
Ölmüş ümidlərə başdaşı idi.

Yağı tapdağında inildəyirdi,
Sinəsi dağlanmış doğma yurd yeri.
Ən çox təsəlli də, ən şirin söz də
Ovuda bilmirdi xatırələri.

Yiyəsiz, kimsəsiz qəbirlər kimi
Qarala-qarala qalmışdı evlər.
Düşmən at oynadan yurd yerlərində
Matəm rəngindəydi bütün fəsillər.

Millətin ruhunu parçalamışdı
Düşmənin vurduğu torpaq yarası.
Sinəyə sancılmış xəncər kimiydi
Vətənin ağrısı, yurdun ağrısı.

Torpağın yaralı sinəsi üstə,
Hər gün ələnirdi gülə yağışı.
Ağrı bulağıtək, dərd bulağıtək,
Sellənib axırdı gözlərin yaşı.

Dodaqda donmuşdu ana layası,
Beşiklər olmuşdu ölüm saygacı.
Yurdun harayına yetən yox idi,
Qında pas atmışdı qeyrət qılınçı.

Mərmi alovunda yanın torpağın
Hər daşı, qayası “qisas”, – deyirdi.
Xəyanət kəsmişdi bəndi, bərəni,
Hünər körpə kimi iməkləyirdi.

Yollar qucağını açmışdı dərdə,
Uzanıb gedirdi dərdin karvanı.
Zülmün tozanağı qalxmışdı ərşə,
Heyrət dondururdu damarda qanı.

Didərgin ellərin taleyi, ömrü
Yerdə sürünlürdü qara ilantək.
Yağdıqca üstünə müdhiş ağrılar
Susuz səhra kimi yanındı ürək.

Qana bələnmişdi arzu yolları
Ümidlər düşmüşdü dərd kəməndinə.
Xəcalət çekirdi ulu məzarlar,
Həqarət olurdu imana, dinə.

Şuşanın harayı, Şuşanın dərdi
Mərmi alovunda misralanırdı.
Qaralmış ocaqlar, dağılmış evlər
Sükut beşiyində sıralanırdı.

Qan ağlayır ürəklərdə qəzəb, kin,
Zalim fələk, bu dərdlərə yox ərkin.
Bir el düşüb öz içində didərgin,
Yarpaq açıb ağır səsi bu zülmün.

Zaman səpib üstümüzə qorxunu,
Ömür yixır əzabın boy-buxunu.
Səbrimizin əlləriylə toxunub
Hər naxışı, hər ilməsi bu zülmün.

Taleyimiz boran, qardı, sazaqdı,
Bizdən-bizə gedən yollar uzaqdı.
Yurd yerləri boynubükük, yazıqdı,
Ümid boğur daş qəfəsi bu zülmün.

Şuşa “getdi”, Laçın “getdi”, nə qaldı,
Ümid yenə bir əlçim ünə qaldı.
Ərən yurdu görün nə günə qaldı,
Yaman acdı qara nəfsi bu zülmün.

Lal harayım çəhlimlərdə itəcək,
Göz yaşimdə qərənfillər bitəcək.
Bilən varmı, nə vaxt sona yetəcək,
Tükənməyən bəhsəbəhisi bu zülmün.

Arzuların gözlərini oyubdu,
Səbrimizin dərisini soyubdu.
Ümidləri gözüyaşlı qoyubdu,
Toy-bayramı, təntənəsi bu zülmün.

Taleyimiz qalıb möhnət köçündə,
Ölüm qoxur ab-havası köçün də.
İndən belə qoy boğulsun içində
Açı nağılı, əfsanəsi bu zülmün.

Al düşməndən ulu yurdun qisasın,
Uca dağlar zəfər marşını çalsın.
Yaddaşların güneyində qoy qalsın,
Hər arzusu, hər həvəsi bu zülmün.

Göz yaşları ümidləri yuyur, gəl,
Ərən oğlu, öz ömründən yükür, gəl.
Qeyrətini qılınc kimi siyir, gəl,
Hünərində təsəllisi bu zülmün.

III

Yurd dediyim bu torpaq
Alnimin yazısıdır.
Babamın əmanəti,
Anamın laylasıdır.

Yurd dediyim bu torpaq
Yenilməyən qalamdı.
Təkcə anam deyil ki,
Həm də mənim balamdı.

Yurd dediyim bu torpaq
Ovxarlı qeyrətimdi.
Dünyanı heyran qoyan
Əbədi şöhrətimdi.

Yurd dediyim bu torpaq
Odum, közümdü mənim.
Kimliyimi tanıdan
Ulu sözümdü mənim.

Yurd dediyim bu torpaq
Ağır-agır elimdi.
Qəlbləri ovsunlayan
Şirin ana dilimdi.

Yurd dediyim bu torpaq
Bükülməyən dizimdi.
Dünyanın sinəsində,
Ləpirimdi, izimdi.

Yurd dediyim bu torpaq
Xalqımın qismətidi.
Əzəldən hər qarışı
Millətin ismətidi.

Yurd dediyim bu torpaq
Keçmişdi, gələcəkdir.
Sinəsində millətin
Arzusu güləcəkdir.

Yurd dediyim bu torpaq
Haqq ünvanlı səsimdi.
Zamanın yollarında
Tükənməz həvəsimdi.

Yurd dediyim bu torpaq
Əbədi harayımdı.
Sədaqətlə süslənmiş
Məhəbbət sarayımdı.

Yurd dediyim bu torpaq
Dinimdi, imanımdı.
Tarixin dəryasında
Əzəli limanımdı.

Yurd dediyim bu torpaq
Millətimin səsidir.
Milyon-milyon ürəyi
Hərarəti isidir.

Yurd dediyim bu torpaq
Babaların məzarı.
Ümidlərin baharı,
Arzuların gülzarı.

Yurd dediyim bu torpaq
Ünvanımdı, adımdı.
Babama, övladıma
Ulu hesabatımdı.

Yurd dediyim bu torpaq
Qanımla suvanıbdı.
Ürəyimin oduyla
Ocağı qalanıbdı.

Yurd dediyim bu torpaq
Qədim Odlar diyarı.
Babəkin arzusudu,
Xətainin vüqarı.

Yurd dediyim bu torpaq
Əmanətdir, əmanət.
Hər qayası, hər daşı,
Dəyanətdir, dəyanət.

Yurd dediyim bu torpaq
Barım, bərəkətimdir.
Tanrıının bəxş etdiyi
Haqqım, həqiqətimdir.

Yurd dediyim bu torpaq
Tarixin sübh çağıdır.
Həniri sozalmayan
Ərənlər ocağıdır.

Yurd dediyim bu torpaq
Qəhrəmanlar yurdudur.
Xırdaca bir daşı da
Yenilməyən ordudur.

Yurd dediyim bu torpaq
Ən ulu hikmətimdi.
Dağı, daşı, ağacı
Tanrıyla ülfətimdi.

Yurd dediyim bu torpaq
Səsimdi, sorağımdı.
Arzular çiçək açmış
Bir bağçamdı, bağımıdı.

Yurd dediyim bu torpaq
Əbədi libasımıdı.
Burda yaşanan ömür
Baharımdı, yazımıdı.

Yurd dediyim bu torpaq
Döyüş qərargahımdı.
Hər çıraqlı, hər daşı,
Ulu səcdəgahımdı.

IV

Dünyaya açılan qapımsan mənim,
Ruhumun, könlümün gözüsən, Vətən.
Mayası səndədir müqəddəsliyin,
İlahi qüdrətin özüsən, Vətən.

Qəlbimin işığı, gözümün nuru,
Uludan ulusan, ucadan uca.
Salım qollarımı boynuna, Vətən,
Səni misra-misra öpüm doyunca.

Zirvələr söz açır ucalığından,
Dərələr şahiddir dərinliyinə.
Sənin bərəkətli, barlı torpağın,
Geniş sərhədləri geyib əyninə.

Hünər dünyasına güzgüdü sanki.
Ömür kitabının hər səhifəsi.
Hər bir qarışında duyulur, Vətən.
Zamanın addımı, tarixin səsi.

Ulu əedadların daşlaşan ömrü,
Boylanır Laçının qayalarından.
Hər daşda bir igid nərəsi yatır,
Qan damır tarixin yaralarından.

Ellərin arzusu qanadlanaraq,
Süzəcək səmada bir gün quş təkin.
Şərəflə qorunan yurd yerlərində,
Ruhu gülümşəyir ulu Babəkin.

Taleyindən keçən qərinələrin,
Alnını bəzəyir ərən imzası.
Sənin qüdrətinə qoşa qanaddır,
Xətai qılınçı, Ələsgər sazi.

Ana laylasından hənir alıbdı,
Ürəkdə alışan qeyrət ocağı.
Doğmalıq ətirli hər qarış torpaq,
Ana qucağıdır, ana qucağı.

Oğul qeyrətini əyninə geyən
Canlı səngərlərin mübarək, Vətən.
İlahi sevgiylə yoğrulubdusa,
Hər duyğu–Vətəndi, hər ürək – Vətən.

Dərbənd qalasından Təbrizə qədər,
Uzanan bu yurdun səsi içimdə.
Mənim Şah babamın, Şah Xətainin,
Əbədi harayı, ərzi içimdə.

Hər bahar gələndə sizildayacaq
Qırılmış budağın qönçə ağrısı.
Bilirəm qəlbində heç uyumadı
Zəngəzur həsrəti, Göyçə ağrısı.

Ana laylasına hopan məhəbbət
Sənin təravətin, ətrindi, Vətən.
Millətin ruhunda, elin dilində,
Daim əzizlənən xətrindi, Vətən.

Ömrünə güzgündür oğul qeyrəti,
Cürət qanad açıb hər qarışında.
Vətən əsgərinin məhəbbətindən,
Üzündə sevgi var dağın, daşın da.

Sənin qeyrətini çəkən oğullar
Ulu qüdrətini duyur dərindən.
Durub keşiyində igid ərənlər,
Qeyrət ətri gəlir səngərlərindən.

Çırağa bənzəyir Vətən torpağı,
Hər əsgər ürəyi pərvanəsidir.
Bu doğma yurdumun qeyrət nəgməsi,
Vətən əsgərinin addım səsidir.

Əsgər baxışları sevgiylə öpür
Vətən torpağını təbərrük kimi.
Yurdu bədnəzərdən qorusun deyə
Dolanır başına üzərrik kimi.

Əsgərin gözündə güzgülənir, bax,
Meşə də, dəniz də, dərə də, düz də.
Sərib gözlərinin yuxusunu o
Körpələr uyuyan beşiklər üstə.

Qartal baxışından hərir alıbdır
Quşqonmaz qayalar, mamırlı daşlar.
Torpağın, ağacın, otun içindən
Hər gün bir əsgərin çığırı başlar.

Böyük məhəbbətlə səngərdə durub,
Qəhrəmanlıq axır damarlarında.
Vətən qeyrətini əyninə geyib
Yayın bürküsündə, qışın qarında.

Onun qətiyyətli addım səsinə
Açıb yaxasını hünər yolları,
Qəlbində alışan Vətən sevgisi
Əridir üstünə ələnən qarı.

Vətən əsgərinin kirpiklərindən
Gecə ulduz-ulduz asır özünü.
Tətikdə dayanan barmağı üstə
Alagöz səhərlər açır gözünü.

Ömrünün-gününün hər məqamında
O, yurdu düşündü, Vətəni andı.
Qəlbində şərəflə dalgalanır, bax,
Vətən torpağına sədaqət andı.

Böyük dastanlara sığışan deyil
Vətən əsgərinin Vətən alqışı.
Hər daşı, qayanı çiçək sanaraq
Kəpənəklər kimi qonur baxışı.

Durub keşiyində müqəddəsliyin,
Böyük amalyla müqəddəsdir O.
Ulu babaların ruhundan qopan
Canlı bir haraydır, ulu səsdir O.

Bu səs qanımızın səsidi, qardaş,
Haqqın dan yerindən yol gəlir bu səs.
Hünər bayraqıtək, qeyrət himnitək,
Vətən göylərinə yüksəlir bu səs.

Bu səsin işığı, bu səsin nuru,
Gün kimi ələnir yurdun başına.
Bu səs bir qılıncdı, ovxarlı qılınc,
Qurşa, yurd uğrunda, yurd savaşına.

Bu səslə durulur Vətən suları,
Bu səsdən ər oğlu bir Mən görünür.
Bu səs gündoğanım, günbatanımdır,
Bu səsdən bir böyük Vətən görünür.

Hər əsgər Vətənin bir məğrur səsi,
Hər səsin müqəddəs bir sərhəddi var.
Vətənin sərhədsiz səsidir, dostum,
Vətən qeyrətini çəkən oğullar.

Əsgərdən başlanır Vətən duyğusu,
Harda əsgər varsa orda Vətən var.
Əsgər addımını laylatək duyur,
Torpağın altında şəhid yatanlar.

* * *

Haqqın dərgahında ulu mizandı,
Haqq ilə nahaqın arası – səngər.
Vətən, yurd uğrunda döyüşənlərin
Köksündən aldığı yarası – səngər.

Qopuzu bağırina basmış Dədənin,
Torpaq ətri verən sözüdü – səngər.
Qələbə nəfəsli ümidlərimin
Ürəkdə alışan közüdü – səngər.

Ana namusudur, bacı isməti,
Ərən babaların papağı – səngər.
Savaşda gözünü yuman şəhidin,
Sonuncu mənzili, otağı – səngər.

Söykən bu qarşı dağlara,
Burda hər daş, qaya – səngər.
Şəhid qanı axan yurdda,
Hər piçilti, qıyya – səngər.

Yoldu dərdin ayazında,
Təldi Ələsgər sazında.
Ərən ömrün qapısında
Bənzər ilə, aya səngər.

Həm bacıdı, həm də ana,
Qolu boynuna dolana.
Vətənə səngər olana,
Dönüb haqqı-saya səngər.

V

Vətənin ağrılı, çətin anında
Ömrün qapısından çıxdı şəhidim.
Əsgər hünərini, əsgər andını,
Düşmənə güllətək sıxdı şəhidim.

Hünər qanad açdı onun ruhunda,
Dilləndi qanında bir ulu “Cəngi”.
Əsgər qeyrətindən həvəslənərək,
Üçrəngli bayrağın açıldı rəngi.

Qürbətdə üşüyən yurd yerlərində
Harayı ucaldı ər oğlu ərin.
Dillərdə dolaşdı şərəfli adı,
Millətə ruh verən böyük hünərin.

Qeyrətə bələnmiş arzularını
Torpağın boynuna taxdı igidim.
Dözümün, təmkinin daş hasarını
Yağının başına yıldırı igidim.

Düşmənin üstünə getdi ər kimi,
Coşdu damarında qeyrət ahəngi.
Çaqqal sürüsütək qırdı düşməni,
Vətən torpağının cavan pələngi.

Üstünə yağısa da yağı güllesi,
Ölümün gözünə qorxmadan baxdı.
Mələklər bəzəyən bəy otağıydi,
Üstünə çıxdığı şəhidlik taxtı.

Ölümü qorxutdu cəsarətiylə,
Bəxtinin yolları düşsə də düyun.
Bir vətən oğlunun döyüşçü ömrü
Açıq qapısını ölümsüzlüyü.

Vətən güzgü tutur hünər yoluna,
Həsrət sinəsindən köçür illərin.
Ölməzlik nəğməsi hopub ömrünə,
Torpağı Vətənə döndərənlərin.

Hər qəlbədə çağlayır qeyrət dənizi,
Millətim, həmişə üzün ağ olsun!
Qürurla söyləyir şəhid anası,
Ey müqəddəs Vətən, başın sağ olsun!

Vətən, dərdlərinə dərman olmağa
Şəhid balam kimi oğullar gərək.
Şanlı Qələbənin yolları üstə
Hünərvər ömürlər döşənsin gərək.

Adın qəhrəmandır, ucadır soyun,
Haqqın dərgahıdır məzarın, şəhid.
Bəzənib Allahın məhəbbətiylə
Əbədiyyət adlı gülzarin, şəhid.

Ana yurdumuza səngərdi sinən,
Torpağın sevgisi taleyinlə tən.
Baxıb hünərinə öyünür Vətən,
Zəfər ünvanısan, Vətən əsgəri.

Dağlar babaların daş nərəsidi,
Sular nənələrin layla səsidi.
Qəlbinin oduyla Vətən isindi,
Zəfər ünvanısan, Vətən əsgəri.

Səndən söz açdıqca yorulmur ürək,
Ümidlər açılır hey çiçək-ciçək.
Əzminlə yurduma zəfər gələcək,
Zəfər ünvanısan, Vətən əsgəri.

EPİLOQ

Köksündə ağrı var dağın, daşın da,
Qan izi buglanır hər qarışında.
Oğlun heykəlləşib yurd yaddaşında,
Sil göz yaşlarını, şəhid anası.

Haqqın, həqiqətin sözü səndədir,
Sevgi ocağının közü səndədir.
Millətin, Vətənin gözü səndədir,
Sil göz yaşlarını, şəhid anası.

Dözümün, təmkinin lap son həddisən,
Namusun, qeyrətin pak sərhəddisən.
Düşmən bizə baxır əymə qəddi sən,
Sil göz yaşlarını, şəhid anası.

Oğlun itirmədi haqqı-sayıını,
Asdı zirvələrdən öz harayını.
Dağıt qəlbindəki qəm sarayını,
Sil göz yaşlarını, şəhid anası.

Xətai babamın yolu diksinir,
Babəkin kəsilmiş qolu diksinir.
Vətənin hər şəhid oğlu diksinir,
Sil göz yaşlarını, şəhid anası.

Demə itib ömrün bəxtiyar çağrı,
Qapıtək açılır haqqın qucağı.
Alışır ümidin sönmüş ocağı,
Sil göz yaşlarını, şəhid anası.

“Vətən”, “ana” sözü tən yaranıb, tən,
Bu inam üstünə qoy enməsin çən,
Qoy baxıb üzünə sevinsin Vətən,
Sil göz yaşlarını, şəhid anası.

Göyləri titrədir ahı-naləsi,
Ana layla deyir qəbir daşına.
Hər gün qucaqlayıb soyuq məzarı,
Sanki gəlib keçir beşik başına,
Həzin layla çalır qəbir daşına.

Oğullar içində gəzir oğlunu,
Güç verir gözünün həsrət yaşına.
O qədər sözü var kimə desin ki,
Dərdini söyləyir məzar daşına,
Ana sığal çəkir qəbir daşına.

Gündə bir arzusun söyləyir ona:
– Axı heç keçmədin bəy otağına.
Xonçanı tutmadım, xına yaxmadım,
Gülüzlü gəlnimin əl-ayağına.
Ana gileylənir qəbir daşına.

Göylərə yalvarır məni də apar,
Sözümü deməyə çatım taxtına.
Göylərdən səs gəlir sənin oğlunun
Şəhid ucalığı düşüb baxtına.
Ana layla deyir şəhid oğluna.

Oğlunun qəbrinin üstünə gedən,
Ananın harayı, dərdin səsidir.
Tanrı dərgahında uca sayılan,
Oğlunun yetdiyi şəhid zirvəsi,
Ananın yeganə təsəllisidir.

PAYIZ

Əl çəkib hər yana qızılı payız,
Ağaclar soyunub yaşıl donunu.
Üzünə ölümün sarısı çökən
Yarpaqlar gözləyir ömrün sonunu.

Baş çəkir bu “evdar” payız küləyi
Hər yanı – dərəni, düzü dolandı.
Ərköyüñ uşaqa dönübdü göylər,
Bir kəlmə deməmiş gözü dolandı.

Düşüb yol gedirəm tale boyunca,
Hər yanda önumə çıxır bu payız.
Bacımın ağaran telindən düşür,
Anamın qəbrindən baxır bu payız.

Bu payız elə bil acığa düşüb,
Yayın Günəş rəngin pozur beləcə.
Hayana çatırsa, sarı qələmlə,
Özünün adını yazır beləcə.

Onu çox gözləyib nişanlı qızlar,
Kim deyir əlləri boş gəlib payız?
Bərəkət fəslidi, toylar fəslidi,
Açın qapıları, xoş gəlib payız.

GÖZ

"Göz qəlbin aynası", – deyib atalar.
Gözün dəlisi var, ağıllısı var.
Gözün qonuru var, zil qarası var.
Gözün də özünün göz dünyası var.

Yüz dəfə eşidib, dinləməkdənsə,
Bir dəfə göz görsə, kifayət edər.
Gözün göz fikri var, göz yaddaşı var,
Durular, saflaşar, müləyimləşər.

Gözlər nələr deyər, nələr danışar?
Dərdin acısını çəkər içində.
Qəlbin dərd yükünü yüngülləşdirər,
Özüsə qərq olar dərya içində.

Qəlbin nə çəkdiyin göz yaxşı bilər,
Gözlər dil açmasa, ürək təklənər.
Gözlər həm ağlayar, həm də ki, gülər,
Göz gözə zillənsə, ağıl təklənər.

Göz var hiyləsindən baş açmaq olmaz,
Göz var qılınc qədər sərtdir, itidir.
Göz var elə acdır, doyurmaq olmaz,
Göz var "gözütəx"dur, nəfsə mütidir.

Göz əgər görməsə, ürəklər sevməz,
Məcnunun gözüylə sözək Leylini.
Gizlədə bilmədi, gizlədə bilməz,
Gözlər sevdiyinə olan meylini.

Ürəyə hökm edər bir baxışıyla
Bir göz qırpmında sevər özü də.
Gözlər ürəklərin sırrını paylar,
Gözündən oxunar ürək sözü də.

ÖMRÜM

Saralmış yarpağa bənzəyir ömrüm,
Sanki payız gəlib, xəzan düşübdür.
Durub əl açmışam bahara sarı,
Sixib əllərimi qış görüşübdür.

Sarı çiçəyimə qonmaz sübh şəhi,
Telimi oxşamaz bir də yaz mehi,
Görəsən bəs qısa çatarmı ömrüm?
Qışdır son mənzilim, qışdır, ay gülüm.

ETÜD

Pəncərəm açılır qəbristanlığa,
Gördüyüm mənzərə gözümə batır.
Məəttəl qalıram uca Tanrıya,
Alimi cahillə yanaşı yatır.

Burda soruşturmalar kimsən, nəçisən,
Möminsən, canisən, ya dilənçisən.
Cərgəylə düzülüb sakit qəbirlər,
Burda heç bilmirsən sən neçəncisən.

Kasıbı, varlısı bilinmir burda,
Özü öz xoşyla gələni yoxdur.
Libası eynidir hər kəsin burda,
Axsa göz yaşları, siləni yoxdur.

Ömürlük sakındır bu son mənzilə,
Adı əməlində yaşayan kəslər.
Dünən bir haqq işi tərsə çəkənin
Məzarı hər kəsi düzlüyü səslər.

Cavanın tər ömrü yarımcıq qalıb,
Bu qoca nə qədər yaşayıb, Allah?!
Ömür də deyəsən düz paylanmayıb,
Bağışla, İlahi, eylədim günah.

HƏMDƏMİM DƏNİZ

Dəniz, sənlə bəlşəndə,
Qəlbim yaman rahatlanır.
Duruluram sularıntək,
Sızıldamır dərdli ürək.

Həmdəmimdər mavi sular,
Sualıma cavabları
    öz dilində
        ləpələrin piçildayar,
Söylə, açsam ürəyimi
Dərdlərimə gütün çatar?!

Dalğa-dalğa, ləpə-ləpə
    dindi dəniz.
Gözlərimdə bir insana
döndü dəniz.

Həmsöhbətim, qorxma,
    boşalt ürəyini.
Burda qoy get,
    səni sıxan sıxıntıını,
        kədərini.

Çox dəndləri mən udmuşam,
Eh... dəndlər də yaratmışam.
Ümmansızam,
hər dərdinə gütüm çatar.

Bunu bil ki,
hər dənizin
    özü boyda ürəyi var.

DÜNYA

Nə deyim mən sənə, amansız dünya,
Neynirəm seçilmir qaradan ağım.
Həsrətin əlində ruhum göynəyir,
Tək sənə yetməyir həyim, sorağım.

Yormusan, yamanca yormusan məni,
Sən demə, bitməzmiş zülmün-zillətin.
Arzumun dalınca qaldı gözlərim,
Yolların daşlıdır, yüyürmək çətin.

Sən elə beləsən başdan, binədən,
Bilirəm? heç kəsə qalan deyilsən.
Sonuma gedirəm hey addım-addım,
Bilirəm, mənim də olan deyilsən.

Yaş olub gözündən düşənə kimi,
Əlindən nə çəkdir, biləydin bari.
Bir gün üz döndərib, üzündən sənin,
Çıxıb gedəcəyəm göylərə sarı.

ƏSKİŞƏHƏR

*2013-cü ildə türkdilli ölkələrin
mədəniyyət mərkəzi seçilmişdir*

Türkün qədim diyarisan Əskişəhər,
Hər daşında tarixinin yaddası var.
Dedi: "Cahan mərkəzidir Əskişəhər",
Gəzdi Xoca Nəsrəddinin diyar-diyar.
Qartalqonmaz uca-uca qalaların
Neçə-neçə dövrlərin şahididir,
Neçə-neçə zəfərlərin sahibidir.
Tarixini özü yazan
Möcüzələr şəhərisən, Əskişəhər.
Yunis Əmrə hikmətin, söz xəzinəndir,
"Özü öldü, sözü ölməz"
Neçə əsr, qərinəndir.
Camelərin qoşa-qoşa göydələni,
Ulu Tanrı dərgahına əllər açıb.
Cocuqların şirin-şirin türkülərlə dillər açıb.
"Lülə" daşın bir sərvətdir ağ gününə,
Həm bəzəkdir, nişanədir toy-düyünə.
Sən bu günsən, həm də əski,
Yaşadırsan dünənini, sabahını,
Mən də sevdim hər açılan sabahını.
Hünərinə heyran qaldım,
Sən tarixlər yaddaşsan,
Türkün məğrur, türkün sönməz ocağısan.
Qəhrəmanlar diyarisan, Əskişəhər.
Gəzdim səni, gördüm səni, sevdim səni
Əskişəhər.

BİLMİR İNSAN

Bir gün dönüb geriyə bu günü axtararsan,
"Ömür necə keçdi gör", – özünü danlayarsan.
Nə zamana ün çatar, nə də ötən çağlara,
Təkcə boylanmaq qalar itirdiyin anlara.
Gözəlliyi, gəncliyi aynada axtararsan,
Saralmış şəkilləri gözünlə oxşayarsan.
İnana bilmədiyin ölümə rast gələrsən.
Soyuq daş məzarlara atam-anam deyərsən.
Övlada qanad verib, bir quşṭək uçurarsan.
Yolların yorğunluğun nəvələrdən alarsan.
Zamanın "siğal"ıyla qara saçın ağrarar,
Səni yaradan Tanrı öz yanına çağırar.
Ümidin yaxasına sarılıb sən gedirsən,
Nələr gözləyir səni, bax bunu bilməyirsən.

* * *

Dözməkdən bezmişəm, ruhum ağriyır,
Həzrəti İsatək sanki dardayam.
Bəxtim yatan yeri tapdım, oturdum,
O vaxtdan bu vaxta hələ ordayam.

ŞƏHİDİM

Yaman narahatdır ruhun, bılırəm,
Durur qisas günün hələ, şəhidim.
Torpaq qan içində, düşmən əlində,
Dağın göz dağıdır elə, şəhidim.

Yalana dönübdü mənim gerçəyim,
Solub düymə-düymə gülüm-çiçəyim.
Analar açmayıb qara ləçəyin,
Göz yaşı dönübdür selə, şəhidim.

Yolu yox Vətənə aparan yolun,
Şikəstəm, sınbırı qanadım-qolum.
Didərgin ruhunun qurbanı olum,
Məni də kəfənə bələ, şəhidim.

Sənə «söz vermək»dən, sözüm qaralıb,
Xəcalət çəkməkdən üzüm qaralıb.
Qisas qiyamətə dirənib qalıb,
Ağırkı çıynamıdə şələ, şəhidim.

Nə qədər ağrın var, ağrınla varam,
Yaramdı köksünün altdakı yaran.
Sən göydən enəsən, mən burdan duram,
Gələ zəfər günü, gələ, şəhidim.

HƏYATI MÖCÜZƏ BİLƏK

Həyatın qəribə qanunları var,
İnsanı oynadar oyunçağıtək.
Hərdən üzümüzə gülüş də qonar,
Hərdən də yandırar od-ocağıtək.

Yaxşını pis ilə qoyur üz-üzə,
Xeyirə güc gəlir şərin hiyləsi.
Güclü quyu qazır yazıq gücsüzə,
İşləyir bıçaqtək dərin hiyləsi.

Mən belə görmüşəm dünyani, belə,
Gözü düzəldəndə, qaş düşür yerə.
Paxıllar, naqıslər meydan sulayır,
Dilin dinc durmasa, baş düşür yerə.

Hər kəsin qəlbində dinsin vicdani,
Nə olar, həyatı mözücə bilək.
Zamanı incidib, qovan dünyani,
Qorusun gözəllik, məhəbbət, istək.
Nə olar, dünyani möcüzə bilək,
Nə olar, həyatı möcüzə bilək.

BƏNÖVŞƏ

Ətrin biuş edir çölü, çəməni,
Güllərin incəsi zərif bənövşə.
Təbiət özü də qoruyur səni,
Şəninə yaraşır tərif, bənövşə.

Əzəldən bahardır sevgilin sənin,
Altından baxırsan qarın, bənövşə.
Yolunda boynunu büküb durmusan,
Yoxsa vəfasızdır yarın, bənövşə?!

Bahara ilk könül verən sən oldun,
Kolların dibində bitdin, bənövşə.
Baharsa könlünü çox gülə verdi,
Gül-çiçək içində itdin, bənövşə.

GÖZÜN YADDASI

Gözüm su içmədi ağlım kəsəndən,
Gözümün tutduğu sözümdən düşər.
Ayrılıq deyilən gözəgörünməz
Yaş olub görünər, gözümdən düşər.

Eşitmək yaxşıdır, bundan yaxşısı
Bir dəfə göz ilə görməkdi, bildim.
Hər anı kərpictək gözün əliylə
Yaddaş divarına hörməkdi, bildim.

Yeri də, göyü də qamarlayıbdı,
Bu kimin gözüdü yeyir, eləcə...
Leylinin gözləri min illərdi ki,
"Kül oldum eşqimdə", – deyir eləcə.

Gözünün səsindən qulaq tutulur,
Bu kimin gözüdü İraqdan baxır?
Çıxası gözlər var – Qarabağdadı,
Oymalı gözlər var, qıraqdan baxır.

Gözlərim göylərə dikilib qalıb,
Nə gördü yaddaşa hörsün qayıtsın?
Əllərim yetməyən, sözüm çatmayan
Tanrıni bircə yol görsün, qayıtsın.

QARABAĞ QOXUSU

Gözüm arzu dolu körpülər salır,
Üzü Qarabağa gedən yollara.
Qəlbimdə sönməyən ümid əl edir,
Bizdən ayrı düşüb itən yollara.

Könlüm daşa basır ayrılıqları,
Ruhumdan Qarabağ qoxusu gəlir.
Adını çəkdikcə Mübarizlərin,
Vətən ağrısının yuxusu gəlir.

Xiffətin çəkirəm gör neçə ildir,
Sönmüş ocaqlarda hənirsiz külün.
Bir əlcim ümid ver, böyük Allahım,
Silim göz yaşını “Xarı bülbül”ün.

Hər gün misra-misra haraylayıram,
Həsrət dumanında azan yolları.
Şuşa məscidində namaz qılmağa,
Yol gəlir Babəkin kəsik qolları.

Hopubdu qanıma ana südüylə,
Könlüm Vətən adlı yara bağlıdır.
And olsun Şəhidlər Xiyabanına,
Hər vətən övladı Qarabağlıdır!

YANVAR AĞRISI

Uca arzuların başının üstə,
Cəllad qılincitək asıldı tarix.
Yanvar ağrısına bələndi ellər,
Millətin qanıyla yazıldı tarix.

Qopdu tufan kimi, qasırğa kimi,
“Sarı iblislər”in qanlı fitnəsi.
Güllələr önündə laləyə döndü,
Güldü şəhid-şəhid yurdun sinəsi.

Qışın oğlan çağı yumruğa dönüb,
Azadlıq eşqinə yol açdı millət.
Döyüldü qapısı qan yaddaşımın,
Qeyrət kəlməsiylə dil açdı millət.

Əliyalın qalan yaralı yurdum,
Boylandı özündən-özünə sarı.
Milli qeyrətimin möhür yeridir,
Torpaqda ucalan şəhid məzarı.

EY DÜNYA

Ey dünya, qədrini biləninmişən,
Ya sənə əl çalıb, güləninmişən?
Çoxu gəlib-gedib, izi qalmayıb,
Səni qarış-qarış böləninmişən?

Nadan var yetişib ucuz şöhrətə,
Alim ad alınca gözü kor qalıb.
Ey dünya, min dəfə aşınmışan sən.
Şükür ki, kül altda yenə qor qalıb.

VƏTƏN, BİZİ BAĞIŞLAMA

Qarabağın yağıların tapdağı,
Meşələrin yalquzaqlar oylağı,
Yaman olduq yad dillərin qınağı,
Vətən, bizi bağışlama!

Ağ günüməndən bircə-bircə seç günü,
Göydən niyə daş yağmadı köç günü?!
Köckünüyəm, yüz illərin köckünü,
Vətən, bizi bağışlama!

Baxışları gül-çiçəyi kəsirdi,
Gəzməyəndə dağı-daşı küsürdü.
Yurd yerləri, aman Allah, əsirdi.
Vətən, bizi bağışlama!

Budanıbdı, nə sağ qalıb, nə sol var,
Mənim üçün nə ağa var, nə qul var.
Xan Arazdan Təbrizəcən nə yol var?
Vətən, bizi bağışlama!

"Cıdır düzü" deyib, könül dağladım,
"Şuşa" deyib, sellər kimi çağladım.
Xarı bülbül qaldı xara, ağladım,
Vətən, bizi bağışlama!

Yağmalandı ocaqlarda varın, hey...
Kafırlərə qismət oldu barın, hey...
Dədəm Qorqud, çatlamazmı gorun, hey...

Vətən, bizi bağışlama!
Zəhər dadır ayrılığın qar dadı,
Ərənlərin varsa əgər, hardadı?
Qız-gəlinin əsir düşüb, dardadı,
Vətən, bizi bağışlama!

Avandını alan alıb, tərs tutub,
Dar yaxandan min dilbilməz kəs tutub.
Harayından bu dünyani səs tutub,
Vətən, bizi bağışlama!

Dağın-düzün yenə bizim olunca,
Verən-verdi, səni yaddan alınca,
Qanın axıb, bu qan yerdə qalınca
Vətən, bizi bağışlama!

Qəzəbini öz içində hörən, gəl,
Qara başın Babək kimi verən, gəl,
Koroğlutək meydanlara girən, gəl,
Bəlkə Vətən bağışladı bizləri.

İrəvanda gur səsimiz döyüñə,
Qarabağda bayraqımız öyünə,
Ayaqyalın gedim o toy-düyüñə,
Öpsün Vətən torpağını gözlərim,
Dəysin vətən torpağına dizlərim.

HƏSRƏTƏM

Durnalar köç edir payız gələndə,
Boş qalır "evləri", yurd-yuvaları.
Dönürlər yenə də bahar gələndə,
Yenə doğmalaşır "yad" yuvaları.

Gör neçə payızdır, gör neçə yazdır,
Həsrətəm ocağı sönmüş yurduma.
Durnalar qayıdır, mən qayıtmıram,
Bəxti əllərimlə dönmüş yurduma.

Mən də dönəcəyəm günün birində,
Ürəyim deyir ki, çox belə getməz.
Lazımsa ölümə verib ömrümü,
Dünyaya deyirəm: – Yox, belə getməz.

Elimə həsrətəm, yuvama həsrət,
Vurub dağıdacam bütün sədləri.
Aşib keçəcəyəm nə vaxtsa, əlbət,
Sərhədtək çəkilmiş o məftilləri,
Sərhədtək çəkilmiş o məftilləri...

MƏN ZABİT ANASİYAM!

Milli Ordumuzun zabiti oğlum Ramilə

Beşiyini asmişam, gözümtək qorumuşam,
Yuxusuz gecələri gündüzlərə qatmışam.
Şirin-şəkər balama həzin layla çalmışam,
Beşiyimə, laylama, övladıma bağlıyam,
Mən zabit anasıyam!

Şükür, sənin yanında alnim açıqdır, Vətən.
Bir cəsur, bir qəhrəman oğul böyütmişəm mən.
Bir qarış torpaq üçün canını fəda edən,
Bayrağına, himninə, şərəfinə and içən
Zabit anasıyam mən!

Rahat yuxu yatmiram, çünkü düşmən yatmayıb.
Hələ çox "arzusu" var, arzusuna çatmayıb.
Bəxti yatmış dərdləri bir kimsə oyatmayıb.
Düşmənin arzusunu gözlərində öldürən
Zabit anasıyam mən!

Dağlarımın başında buludlarım ağlayır,
Dili batmış o yetim bulaqlarım ağlayır.
İçimdə qəzəb, nifrət çaylar kimi çağlayır,
Məni bu intiqama, bu qisasa səsləyən
Zabit anasıyam mən!

Düşmənə "göz dağı"san, gücümsən, qüvvətiməsən.
Ürəyimin təpəri, gərəyim, köməyimsən.
Vətənin "dar günü"ndə səsinə hay verənsən,
Bu torpağa, bu elə, bu Vətənə bağlısan.
Səni Vətənə verdim,
Sən Vətənin oğlusan!

DƏRD

Deyirlər hər dərdə məlhəm zamandı,
Bəs zaman dəndləri niyə azalmır?
Niyə dərd üstünə dəndlər qalanır,
Zamanın gücümüz dəndlərə çatmir?

Dərdin ölçüsü var, dərdin çekisi
Ayi var, ili var, çarəsizi var.
Allah dərdi verib dərd çekənlərə,
Qayada, daşda da dərdin izi var.

Dəndlər çeşid-çeşid, dəndlər növbənöv,
Göyün yer dərdi var, yerin göy dərdi.
Bu cadar səhralalar yağışa həsrət,
Bu cadar dodaqlar çəkir ney dərdi.

Gör neçə illərdi gör-gör göynəyir,
Qaçqının yurd dərdi, vətən dərdi var.
Yüz il əkilməyən torpağımızın
Köksündə sizlayan kotan dərdi var.

Yuxusu nə vaxtdı ərşə çəkilib,
Pullunun bir yatır, dövlət dərdi var.
Qarabağ qalıbdı boynu bükülü
Yatmış vicdanların qeyrət dərdi var.

Deyirlər hər dərdə məlhəm zamandı,
Bəs zaman dəndləri niyə azalmır?
Niyə dərd üstünə dəndlər qalanır,
Zamanın gücümüz dəndlərə çatmir?

DARIXIRAM, AY ANA

Həsrət çəkən gözlərim dikilir yollarına
Darixıram, ay ana.
Gülüşünü gəzirəm yad dodaqlar qaçanda,
Mən ətrini gəzirəm çöldə güllər açanda.
Toxunuram güllərə mən sənin əlin ilə,
Oxşayıram onları hey sənin dilin ilə.
Nə edim, necə edim?
Heç nə yetmir dadıma, sən düşəndə yadıma...
Darixıram, ay ana.

Bu dünyada dərməni tapılmayan dərdimsən,
Məndən nəyi apardın, mənə nəyi verdin sən?
Xəzəl olub döşənim gələn yollarına mən
Sənsizlik həsrətindən qisası necə alım?
Mənə necə qiyırsan, xəzəl ömrü yaşayım?
Məni qovuşdur yenə analı anlarımı,
Körpəcə quzu kimi xınalı anlarımı.
Darixıram, ay ana.

Səsin gəldiyi yerdən gəldi baharım, yazım,
Səsinə qurban olum, hani o xoş avazın?
Sənsiz dünyam qarışıb, bu ömür nəyə lazı?
Hara tələsdin belə, bu imiş qara yazın?
Zümzümə eləyərdin "Qaragilə" havasın
Mən də heyran qalardım, o şirin avazına
Darixıram, ay ana.

Əllərinə toxunsam, dərdim çıxar yadımdan,
Dönüb uşaq olaram, yüyürəm üstünə.

Sənə heyran olaram, sənə qurban olaram.
Düşərəm mən analı günlərimin sehrinə,
Necə həsrət qalmışam əllərinin mehrinə.
Öpərəm, oxşayaram tellərindən birbəbir,
Ətirli nəfəsinlə mənə dünyani gətir.
O xoş, o gözəl anlar düşər yenə yadıma,
Darıxıram, ay ana.

Böyütdün, "od götürdün" kirpiyinlə, gözünlə,
Mənə dünyani verdin bircə kəlmə sözünlə.
Mehriban davranışısı, dözümü, sədaqəti
Sən verdin, gözəl anam, ləyaqəti, qeyrəti.
Səndən aldığım dərslər hər an gəlir karıma,
Sənsiz qar yağıb sanki gül açan baharıma.
Darıxıram, ay ana.

Gördüyüm hər zərrədə səni axtarıram mən,
Gəl, gözümün işığı, sənsiz darıxıram mən.
Bu ayrılıq bənzəməz heç bir ayrılıqlara,
Gəl, aydınlıq gətir sən, bütün qaranlıqlara.
Gəlmək sənə çətinsə, məni çağır yanına,
Darıxıram səninçün, darıxıram, ay ana.
Darıxıram ay ana!

QAR YAĞIR

Qar yağır.
Naxışlı, dümağ, bəmbəyaz.
Dünyanın ağlığı üzünə çıxır.
Yerlər də gözləmiş qar gəlişini,
Alır, qucaqlayır, köksünə sıxır.

Qar yağır.
Naxışlı, dümağ, bəmbəyaz.
Torpaq bərəkətə bələnir yatır.
Çilpaq ağacların qol-budaqları
Bir ana hənrinə bələnib yatır.

Qar yağır.
Naxışlı, dümağ, bəmbəyaz.
Rəqs edir elə bil hər qar dənəsi.
Gözümün önünə gəlir uşaqlıq, –
Həyatda hər fəslin öz ənənəsi...

Qar yağır.
Naxışlı, dümağ, bəmbəyaz.
Qara qan ələyir o qanlı Yanvar.
Məsum insanların qanı üstünə
Qərənfil döşəyən tarixlər də var.

Qar yağır.
Naxışlı, dümağ, bəmbəyaz.
Şəhid Xocalının yarası üstə.
Şuşa nəfəsini öpüb bu qarın
Qoyuram gözümün qarası üstə.

Qar yağır.
Naxışlı, dümağ, bəmbəyaz.
Örtük salır şərə, çirkinliklərə.
Bəyaz yaraşığın ərməğan edir
Ruhları oxşayan gözəlliklərə.

Qar yağır.
Naxışlı, dümağ, bəmbəyaz.
Min şükür edirəm mən bu ülfətə.
Qar ruzi, bərəkət, qar təzə ümid,
Yer də möhtac imiş bu məhəbbətə.

Qar yağır.
Naxışlı, dümağ, bəmbəyaz.
Yağsın yerə-yurda, çölə-çəmənə.
Kaş insan ömrünə qış tələsməsin.
Yağmasın qar, yağış insan ömrünə.

ÖMRÜN QATARI

"Könlümün içindən keçir bu qatar"
Əflatun AMAŞOV

Ömrünə ömür qatar
Neçə qışın, baharın.
Könlündən keçən qatar
Sənin ömür qatarın.
Bu ömür qatarına
Kımlar, harda minəcək?
Kimi yarı yoldaca,
Kimi sonda enəcək.
Bu qatarlar könlünün
Göynəyindən keçəcək.
Dərdinin-kədərinin
Köynəyindən keçəcək.
Əlvida deyəcəksən,
Əlvida deyənlərə.
Bu ömür qatarına
Talesiz minənlərə.
"Kaş ki..." həsrətlərinin
Önündə diz çökəssən.
Saralmış yarpaqların,
Əllərindən öpəssən.
Ömrün günbatanına
Kaş qatar tələsməsin.
Kaş yolunun üstündə
Açı rüzgar əsməsin.
Boynubükük bənövşən
Bu yaz səndən küsməsin.
Ən sonuncu nidani
Ümid əli qoparsın.
Qoy ömür qatarını,
Ümid çəkib aparsın.

GƏL, DƏRDLƏŞƏK

Şairə bacım Fərqanəyə

Deyirsən ki, gəl, dərdləşək, anam-bacım,
Sən anam ol, mən də bacın.
Dərdi-səri bölüşdükcə
yüngülləşsin dərdim-acım.
Hara getsəm, hara qaçsam
Dərd olubdu yol yoldaşım.
Dəndlər var ki, ürəyimdə sadalasam,
Qorxuram ki, ürəyin tab gətirməsin,
gözəl bacım.
Qorxuram ki, utanasan, dərd dediyin
dərdlərindən.
Dərdinə mən qurban olum,
Dərddən qaçıb qurtulmağı bacarmayan
şair bacım.
Deyirsən ki, gəl, dərdləşək, anam-bacım.
Dəndlərindən dəndlərimi dinləməyə
halınımı var?
Hansi birin söyləyim mən,
Ay dərdimə hali bacım,
Dinlədikcə dərd-sərimi
Unudasan dərd-sərini?
Deyirsən ki, gəl, dərdləşək,
gəl dərdləşək, anam-bacım...

YURD HƏSRƏTİ

Çatlayır nar kimi sinəmdə ürək.
Qədrini vaxtında biləydik gərək.
Kaş külək olaydım, dəli bir külək,
Əsəydi üstündə sözüm yurdumun.

Qara qayasına dağ qalam deyib,
Dağlara uçulmaz ağca dam deyib,
Çopur daşına da öz balam deyib,
Qalandı üzündə izim yurdumun.

Təbrizi, Dərbəndi daladı getdi,
Göyçəni odlara qaladı getdi,
Şuşanı yad əllər taladı getdi,
Üstündə olmadı gözüm yurdumun.

Dərd üstə qoyulmuş qaraca taxtdı,
Bu da bir taledi, bu da bir baxtdı,
Bölünüb yüz yerə gör bir nə vaxtdı,
Yanında qaradı üzüm yurdumun.

Yolunda kəsilən, eh... baş olaydım,
Dərdinə-sərinə sirdaş olaydım,
Düşmənə atılan bir daş olaydım,
Qurbanı olaydım özüm yurdumun.

ANAM

İsti nəfəsinmiş həyatım, anam,
Sənsiz keçən illər boşdur, hədərdir.
Bəxtəvər olmuşam səninlə, anam,
Yoxluğun əzabdı, bitməz kədərdir.

Gör neçə vaxtdı ki, həsrət qoymusan,
Səsinə, sözünə, özünə anam.
Torpağın qoymayırlı bircə yol baxam,
Ay kimi nurlanan üzünə, anam.

Hər gün səsləyirəm ürəyimdəcə,
Dilimdə qaralan sözüm axtarır.
Həsrətin çəkirəm gör neçə ildi,
Eh... səni hələ də gözüm axtarır.

BİR DOSTA

Şairə bacım Fərqanəyə

Qəfildən başlayır sonun əvvəli,
Qaytarmaq olmayır bitəndə vaxtı.
Göylərin hökmüylə sehrli əllə,
Hər kəsin alnına yazıldı baxtı.

Gecəni gündüzə bir çevirən var,
Yağışlar yağarmı bulud dolmasa?
Adəmli, Həvvalı dünya dediyin
Olmazdı Tanrıının əmri olmasa.

Qəzalar, qədərlər ötər bir anda,
Mələklər hay salıb oxşar boyunu.
Haqdan üzülməsə ömür dediyin
Neylər Əzrayılın ölüm oyunu.

"Get" deyən düşmənin birdisə, dostum,
"Qal" deyən dostların, min ağlayan var.
Bizim duamızı eşitdi bil ki,
Səni nəzərində bir saxlayan var.

Fələyə qalsayıdı ömür yazında
Edərdi payızda solan gül səni.
Tanrıını sevərək yaşa, bacım, sən,
Əcəlin əlindən aldı, bil, səni.

TƏNHA QADIN

Anama

Göz yaşların yanağının sıgalı,
Qəm-qüssədir qəlb evinin qonağı,
Ağ saçların qara günün sinağı,
Tənha qadın, alın yazın beləymış.

Geri dönməz ötən günlər, ha çağır,
Xatirələr ürəyinə qəm yiğir,
Yay günü də günlərinə qar yağır,
Tənha qadın, alın yazın beləymış.

Görünmür ki, azdırasan, azasan,
Yuxu deyil, görüb tərsə yozasan,
Əlin çatmir yazılımı pozasan,
Tənha qadın, alın yazın beləymış.

ATA

Qürurum, vüqarım, həm güvənc yerim,
Əlçatmaz zirvəsən, bir qarlı dağsan.
Sən mənim ən ali həyat məktəbim,
Ata, ölməmisən, qəlbimdə sağsan.

Qulaqda sırgadı, ürəkdə səsdi,
Sözlərin yaddaşa hördüklərimdən.
Bu ömür yolunda sənsən bələdçim,
Yükümü tutmuşam gördüklərimdən.

İndi də ruhundur məni qoruyan,
Bu günə adınla gəlib çıxmışam.
Həyatın ən çətin imtahanından,
Sənin öyündünlə qalib çıxmışam.

SƏN VAR İKƏN

Bacıma

Səbr geydim, dözüm geydim,
Tanrı mənə nə verdişə
şükür dedim.

Verdi sevinc
damcı-damcı,
Ayrılıqlar qucaq-qucaq,
Həsrət, kədər ətək-ətək,
dolu-dolu ağrı-acı.

Bəlkə elə ağrılardan qurtulmağa,
dərdi-səri unutmağa

Verdi mənə
ümidlərə yol tapası göz işığı,
ömür-günün yaraşığı,
bircə bacı.

Acıları uda-uda
böyüdük biz,
Arzuların qanadında
Yer idik biz, göy idik biz.
Dərdlərini danişmadı
dağ-daşa da,
Baş əymədi məğrur anam qardaşa da.

Acıları zərrə-zərrə,
damla-damla
Şirin etdik, dözüm adlı,
inam adlı bir inamla.
Bacım mənim,
başimdakı tacım mənim.

Unut, – dedin ötənləri,
bir yuxutək bitənləri.
Ayrıl, – dedin xəyallardan,
bu günündən sabaha bax,
Ümidləri yoldaş eylə
öz ömrünə
varaq-varaq.

Əhsən sənin varlığına,
Bu uçulmuş qəlb evimi
Sənsən quran, sənsən tikən.
Ta qorxmuram ata-ana
yoxluğundan
Sən var ikən!

BACIMA

Təkəm, baxıb gördü ki,
Səni Tanrı verdi ki,
Həyatda doğmam olsun,
Dərdimi-sevincimi,
acımı-şirinimi,
yarı bölgənim olsun.
Qəmimi azaldanım,
Şad günləmdə qol açıb,
Deyib-gülənim olsun.
Təkcə güvənc yerim yox,
həm ərk edənim mənim.
Həm bacım, həm rəfiqəm,
həm də ömür yolumu
birgə gedənim mənim.
Şah taxtını neynirəm,
Başında tacım mənim?
Min qardaşa əvəzsən,
Qeyrətli bacım mənim.

BACIMIN YADDAŞI

*Bir keçmiş var – yada salmaq istəmirəm,
Bir dünən var – dönüb baxmaq istəmirəm.
Bir sabah var – ümidimi bu sabaha bağlamışam,
Ürəyimdə ömrüm boyu ağlamışam.*

(bacım)

Bir keçmiş var – yada salmaq istəmirəm,
Yaşadığım o illəri xatırlamaq istəmirəm.
İstəmirəm itirdiyim uşaqlığı yada salım,
İstəmirəm acı dolu gəncliyimi xatırlayım.

İstəmirəm o keçmiş – orda qalıb
oyuncaqsız uşaqlığım,
Orda qalıb şirin-şirin söylədiyim
"ata" sözü.
İstəmirəm gözəl anam kişiləssin,
ata olsun.
İstəmirəm zərifliyin, xanımlığın
xatırlayıb, desin özü.

Bir dünən var – dönüb baxmaq istəmirəm,
Dönüb baxsam, baxışlarım donub qalar
İtirdiyim gəncliyimin xəyalında.
Dönüb baxsam, anam yenə sevə-sevə,
Qalacaqdır saçlarının sığalında.

Bir bu gün var – yaşayıram bu günümlə
Bu günümə siğınıbdır
keçmişim də, dünənim də.
Bir sabah var – ümid atın
sabahlara çapacağam.
Mən ömrümü sabahlara bağlayıram.
İtirdiyim hər nə varsa,
sabahında tapacağam.

BAĞIMIZ

*Uşaqlıq illərimin ən şirin, ən
unudulmaz anları – Vişnyovka bağları*

Həmin günəş, həmin torpaq,
Həmin evdi, həmin ocaq.
Gözlərimin qabağında
Həyətdəki çarhovuzdan,
Su daşıyan həmin uşaq.
Bir də həmin qum üstünə sərələnib,
qumda bişən salxımlardır,
    salxım-salxım,
    qucaq-qucaq.

Həmin quyu –
    ətrafına yiğilardıq,
    fırfiratək fırlanardıq.
O da bizə bir oyuncaq.
Budur həmin külək döyən çardağımız,
Qalxıb ordan elektrik qatarını
    izləyərdik,
işdən yorğun-arğın
    dönən anamızı
    gözləyərdik.
Yiğilardıq bu çardağa
İradə, Afət, Aidə,
    Namiq, Keyrulla, Səriyyə,
    Almaz, Gülarə, Ədilə,
    Mətanət, Elçin, Həbibə.
"Xan-vəzir"di, "Beş daş" idi
    oyunumuz.

Şən, qayğısız günlərimiz.
Maştağa – bazar yerimiz,
Buzovna – çimərliyimiz.
Qaynayıb daşardı çardaq,
Xəzritək coşardı çardaq.
Xatırə beşiyi çardaq.
Həmin bağdı,
hamısı həmin.
Niyə görən qum yollara
döşeyiblər asfaltları,
hörüblər daş hasarları?
Əncir, üzüm ağacların
kəsib
küknar əkibdilər.
Bu günümlə dünənimin
arasına
Görünməz sədd çəkibdilər.
Qonşular yad düşübdlər.
Boylanıram dünənimə
yana-yana.
Hər nə varsa mənə yaxın,
mənə doğma
təkcə məndən ayrı düşən,
xatirimdən,
gözlərimdən silinməyən
uşaqlıqdır,
bir də əziz ata,
ana.

ÖLÜM

Ölümün gözünün içine baxdım,
Ölümü hər anın özündə daddım...
Necə qəribədi, ölümden qaçıb,
Ölümə gedirəm hər an bir addım.

GETMISƏN

Mərhum şair qardaşım Alim Məhərrəmliyə

Dünya çox incidə bilərdi səni,
Bəlkə düz etmisən, çıxıb getmisən.
Qısa bir ömürlə sınadı səni,
Yoxsa bu dünyani yixıb getmisən?

O zərif vücuda siğmirdi ürək,
Yükü ağır idi, çəkmirdi ürək.
Sorğudan, sualdan bezmişdi ürək,
Canını dışınə sıxıb getmisən.

Yaman tez çekildi duman dağlara,
Qara baxta sevdalı yox ağlaya.
Yuvan da yox qapısını bağlaya,
Bir oğrun sel kimi axıb getmisən.

Havarı çaldılar, düşdün oyuna,
Fələk yaman saldı səni toruna.
Oynayan olmayıb yoxsa toyuna,
Bu dərd ürəyini sıxıb, getmisən.

Ölümün Tanrıya aparan yolmuş,
Çiçək arzuların açmadan solmuş,
Şəklinə baxıram gözləri dolmuş,
Dünya pəncərəyəmiş, baxıb getmisən.

ƏRDƏBİLİM

O tayın da, bu tayın da adı Vətən,
Qanqalların arasında gül bitirən,
Bülbülləri ağı üstə dil-dil ötən,
O da Vətən, bu da Vətən –
Ərdəbilim.

Babam deyib, o taylıyam,
Doğulduğum, böyüdüyüm o yerlərdə
qalıb izim.

Bu izləri öpmək üçün
Atam gəzib xəyalında
dizin-dizin,
Ərdəbilim.

Ayrılığın feryadını
ilmə-ilmə ürəyimə toxudular.
Bu həsrətin nəgməsini
yanıqlı bir həzin səslə
yaddaşımıma oxudular,
Ərdəbilim.

Dedilər ki, bu həsrətdi,
ayrılıqdı, fəlakətdi,
bu nifrətdi.

Necə oldu canı candan,
qanı qandan ayırdılar,
paralayıb, parçalayıb, dağıdılar?
Əsir düşdü doğma elim,
yasaq oldu doğma dilim,
Ərdəbilim.

Millətimə qara günün libasını
geydirdilər,

Acını da, nifrəti də noğul kimi
yedirdilər.
Həqiqəti gözlərinin qabağında
edam edib,
yalanları beyinlərə
yeritdilər.
«Buna necə dözüm», – dedim,
Ərdəbilim.

Heç durulan gördünmü sən
xan Arazi?
Əsrlərdi belə ötür qışı, yazı.
Qafillərə xəncər oldu telli sazı.
Dindi dil-dil şirin dilim,
Ərdəbilim.

Gördüyünü, bildiyini söylədikcə
Xudafərin daşa dönmüş ürəyinə,
Ümidlərim bağlanıbdı
vaxtsız solmuş diləyimə.
Yaddaşımı yandırıblar,
qalıb külüm,
Ərdəbilim.

Arazım axa-axa,
Qanlı əl, qanlı yaxa.
Gör necə ayırdilar,
Gözümüz baxa-baxa.

Araz axar, lillənər,
Qapılar kilidlənər.
Kim açsa bu yolları,
Araz coşar, sellənər.

Ayrılığı salanları,
Gözü yolda qalanları,

Uydurulan yalanları,
Xan Arazdan soruş bilim,
Ərdəbilim.
Babamın həsrət yanğısı,
Yaddaşının sızıltısı,
Dodağının piçiltisi –
Ərdəbilim,
Ərdəbilim,
Ərdəbilim.

QIZLAR

Əlçatmaz ən uca qarlı zirvənin
Bəmbəyaz, ağappaq qaridı qızlar.
Bir nəslin qeyrəti, başının tacı,
Namusu, isməti, aridı qızlar.

Doğular bu yurda nur, işiq kimi,
Bir halal ocağa yaraşiq kimi,
Küsdürsən, ağlayar o, uşaq kimi,
Çəsmədən, bulaqdan durudu qızlar.

Gülüşü çağlayan gül dodağında,
Bir zərif qönçədi gül budağında
Uyuyan Günəşdi öz otağında,
Hansı bəxtəvərin yarıdı qızlar?

Sanmayın köçəri bir quşa bənzər,
Bir könlü isidən alqışa bənzər,
O, bahar ünvanlı yağışa bənzər,
Köcdüyü ocağın nurudu qızlar.

Bu gün nazlı gəlin, sabah bir ana,
Şirin layla deyər öz balasına,
Necə yaraşırlar Azərbaycana,
Xalqımın sərvəti, varındı qızlar.

BUZ HEYKƏL

Tanrım, mənə bir yol göstər,
Düşüm bu yolun izinə.
Ayağım yerdən üzülsün,
Qalxım göylərin üzünə.

Yolumdakı daş-kəsəkdən
Ayaqlarım qanamasın.
Qaçım gedim Yer üzündən,
Heç kəs məni qınamasın.

Ruhum inciməsin daha,
Vallah, yaman yorulmuşam.
Daşdan, qayadan yonulub,
Buz kimi heykəl olmuşam.

SEVDA

Sevda nədir?
Sevda – sehr, möcüzədir.
Sevda ki var, odu sönmüş can evinə
istи, iliq nəfəs verər.
Sevdasının işğindan
ətrafinə nur çiləyər.
Sevda var ki, qəlb evini “uf” demədən
yixar, sökər,
Sevda var ki, viran qalmış bir ürəyi
qurar, tikər.
Sevda var ki, illər ilə bağlı qalan
qəlb qapısın açarını
tapar, açar.
Sevda var ki, paslı, kirli ürəklərin
pasın, kirin yuyar, atar.
Sevda da var “gözün kökü saralanda”
ömrün, günün lap sonunda
gəlib çıxar.
Mən istərəm buza dönmüş
qar adam da
sevdalansın.
Sevdalansın ən çirkin də.
Sevdasının gözündə o,
gözəllərin gözü olsun.
Qəlbi daşa dönənlər də sevdalansın.
Daş ürəklər sevdalanıb,
sevdasından muma dönsün.

AXIR Kİ...

Dilarə xanıma

Acısı şirindən bol verilibdir,
Kədəri sevincə möhtac dünyyanın.
Eləcə əlindən tutub gedirsən,
Heç gözü doymayan bu ac dünyyanın.

Elə bil bəxtini yazanda sıňıb,
Tanrıının əlində qələmin ucu.
Dərd min üsulla qırır qəlbləri,
Sən nə birincisən, nə də sonuncu.

Beş kişi qaldırıb, çəkməyən yükü,
Alıb daşıyırsan başqa biçimdə.
"Əvvəlin gəlincə, axırın gəlsin", –
Belə bir deyim var elin içində.

Qol açıb süzəsən övlad toyunda,
Qoy bitsin axır ki, bu ağrin-acın.
Bir gün nəvələrin qaçsin üstünə.
Nənəyə dönəsən, Dilarə bacım.

İBRAHİM İLYASLIYA

Tanrı verən ilham tutsa yaxandan,
Yazan əlin yolu azsa, zülümdü.
Ədalətlə nizama sal hər nə var,
Düzü görüb, əyri yazsan, zülümdü.

Taxtımızı qururuq biz birtəhər,
Bu ömür-gün bal-şəkərdi, ya zəhər?
İbrahim də gileylənməsin hədər,
Şair olmaq özü elə zülümdü.

Nəzakətəm, daşı tök ətəyindən,
Şairlərin Tanrı tutur əlindən.
Xar olmasın heç kəs öz əməlindən,
İnsan olmaq zülümdən də zülümdü.

BAYATILAR

Eldir Vətənə arxa,
Qəlbə bitənə arxa.
Yad mənə arxa olmaz,
Oğuldur mənə arxa.

Xəzan oldu yarpaqlar,
Yada qaldı torpaqlar.
Bəxtəvər o anadır,
Oğlu gözün torpaqlar.

Ömür çatdı yarıya,
Kimim var ki, araya.
Xoş o kəsin halına,
Oğul-qızdan yarıya.

RÜBAİ

Bir eşq kitabıyam, soraqlanacam,
Duygumla, hissimlə varaqlanacam.
Şeirimdə adını yaşatmaq üçün
Sənin sevdan ilə yaraqlanacam.

* * *

Yar, könül bağçamın seyrəngahının,
Gəl bir qonağı ol, bir nəzər eylə.
Seyrini duymasan gülün-gülşənin,
Özün bu cənnətdən get, həzər eylə.

GÖYDƏN BİR ULDUZ AXDI

Göydən bir ulduz da axdı bu gecə,
Qarışdı gecənin qaranlığına.
Ömrü başa vurdu o da beləcə,
Çatmadı səhərin aydınlığını.
Kimi karvanından aralı qaldı,
Kimin bəxti söndü, şamı qaraldı,
Kimin qapısını görən qar aldı?!
Göydən bir ulduz da axdı bu gecə.
Göylərdən endirdi öz ulduzunu,
Yerdə bəxt ulduzun tapa bilməyən.
Axan ulduzutək yumdu gözünü
Üzünə bircə yol bəxti gülməyən.
Qovuşdu bəxtilə o da beləcə,
Göydən bir ulduz da axdı bu gecə.

SÖZÜM VAR

Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun dilindən

Şair taleyimin hər bir anında
Məna axtarmışam sözün canında.
Doğma, qədirbilən ellər yanında
Həmişə ağ olan üzüm var mənim.

Gəl şair könlümü qarış-qarış gəz,
Gör necə çağlayır sinəmdə həvəs.
Arzular odumu söndürə bilməz,
Misra-misra yanınan közüm var mənim.

Dolaşır qanımda söz fəsil-fəsil,
Duyacaq səsimi hər an hər nəsil.
Gəl bu misraların göz yaşını sil,
Qəlbimdə gör neçə arzum var mənim.

Uca həqiqəti bağırmış basdım,
Böyük “əbədiyyət dastanı” yazdım,
Könlümü şam kimi sözlərə asdım,
Sənət dünyasında izim var mənim.

Cahan səfasını uzağa atdım,
Ruhumu dolaşdı söz addım-addım.
Peyğəmbər şəninə əsər yaratdım,
Mələklər anlayan dərsim var mənim.

Uzağam dünyanın fitnə-felindən,
Könül dastan açır Turan elindən.
Hər gün barmaqlarım öpür telindən,
Ürəklər oxşayan sözüm var mənim.

Qəlbim bir bağcadır, misralar çicək,
Gəl bu duyğuların saçına əl çək.
Dərdlərin önündə bükülməyəcək,
Taqətdən düşməyən dizim var mənim.

Mən bir bəzirganam dərd bazارında,
Olmadım ağrının ahu-zarında.
Sənət bağçasında, söz gülzarında
Yamyasıl köynəkli yazım var mənim.

Bu fani dünyada çox oldu səbrim
Haqqın divanına ünvandı səbrim.
Misralar başdaşım, varaqlar qəbrim,
Söz kimi kəfənim, bezim var mənim.

Görmüşəm canların buz baltasında,
Tamahkar qan qusub qızıl tasında.
Haqq ilə nahaqqın tən ortasında
Halallıq adlanan tərzim var mənim.

Üşütməz ruhumu nə şaxta, ayaz.
Mənasız kəlmələr sədəf, dürr olmaz.
Sözümün köhləni yolda yorulmaz,
Hələ kitab-kitab yazım var mənim.

Cavanlıq çağlarım uçubdu əldən.
Ah çəkir saçımıda hər ağaran dən.
Sirat körpüsündə əməllərimdən,
Boyuma don biçən dərzim var mənim.

Qorqud soraqlıdır ulu yaddaşım,
Quran ətirlidir torpağım, daşım.
“Gəraylı” bacımdı, “qoşma” qardaşım,
Dillərdə dolaşan sözüm var mənim.

ZİRVƏ TƏBƏSSÜMÜ

Ustad şair Musa Yaqubun 80 illiyinə

Ağarır varağın bəyaz yanağı,
Qələmin könlünə təzə söz düşüb.
Səksən il alışan ruh ocağında
Duyğu alovlanıb təzə köz düşüb.

Çiçəyi çırtlayır xatirələrin,
Cavanlıq uzaqdan kövrəlib baxır.
Gör neçə illərdir Buynuz kəndinin
Ömrünə dupduru misralar yağır.

Səssizcə illərin dizin qatlayıb,
Zamanın yolları yormayıb onu.
Yurdun vəfasına qurban olum mən –
Dağlar uca tutub şair oğlunu!

Bu gün səmənidir sinəmdə ürək,
Sözün üfűqündə söküldü dan.
Gözündən öpdüyüüm sərin çeşmələr
Astaca danışır Musa Yaqubdan.

Burda üzündəki təbəssümə də
Babadağ səs verər, sanki səsinə.
Yollara yamyaşıl ümidi ləçəxar,
Əl edər əlçatmaz söz zirvəsinə.

Ustad dodağından qopan misralar
Könüllər oxşayıb ruhu isidir.
Musa Yaqub kimi bir şair ömrü
Yurdumun minillik xəzinəsidir.

Qələm yola çıxır ustad əlində,
Sözün duyğu-duyğu eyni açılır.
Kövrək misrasında Musa Yaqubun
Zirvə gülümsəyir, dağlar əl çalır.

SORAQ ELƏ

Nəyi harda itirdin, heç özün də bilmədin,
İndi düşüb yollara, axtar itirdiyini.
Aç, aça bilirsənsə,
Özün öz əllərinlə vurduğun bu düyünü.
Yolları çıraq elə, illərə soraq elə.
Gördüm deyən olmasa, göylərə soraq elə.
Axtar, tapa bilməsən, ümidə soraq elə.
Soraq et yaddaşının vicdan məhkəməsinə.
Hakimi də özün ol, müttəhimi də özün.
Həqiqətin gözünə barı düz baxsın gözün.
Dilinə yalvar-yapış, soruşsun ürəyindən:
«Necə itirdim görən?»
Ümiddən bir də soruş, tapa bilərəm, denən?!
Qaranlıqda bir ümid işığı var izində.
Axı, niyə itirdin?
Axı, necə itirdin?
Bir də soruş özündən.

QOXLA, SEV

Göz oxşayan çiçək nə çox çəməndə,
Sən dərdiyin çiçəyini qoxla, sev.
Gül ətriylə düşməyəsən kəməndə,
Üzdüyünü tər çiçəktək qoxla, sev.

Bu bahardı – çiçəyi bol, gülü bol,
Sən də baxıb öz gülünə heyran ol.
Özgə gülü sonda olar tikan-kol,
Sənə qalar öz çiçəyin, qoxla, sev.

Kim deyir ki, gülün ömrü az olar?
Gül ömrünü gülü üzənlər yazar.
Üzdüyündən olmayasan sən bezar,
Cənnətində bu gül sənin, qoxla, sev.

Nəzakətin düzdür sözü, ilqarı,
Bağçasını xəzan edib rüzzarı.
Hər aşiqin yarı olsun gülzarı,
Bağrına bas gül yarını, qoxla, sev.

YAĞIŞ

Təbiətin göz yaşı, yoxsa Tanrı alqışı

Yağ, ey yağış, aramla yağ,
Dincilik gətir gəlişinlə.
Çöl-çəmənin üzü gülsün
gülüşünlə.
Səndən umsun təmizliyi,
pak saflığı
hər daş-qaya.
Kainatdan əskik etmə
Öz nurunu damla-damla.
Bəhanə ol sevənlərə.
Səndən qaçıb çətir altda
gizlənsinlər.
Sevgi dolu pıçılında
Gilə-gilə ərisinlər.
Yağ, ey yağış, layla kimi,
şirin-şirin yuxuları
bitirmə sən.

Selə dönüb fəlakəti
gətirmə sən.
Aramla yağ, qoy nazlansın
yasəmənlər,
Gəlişinlə bayram etsin
qoy süsənlər.
Səndən alsın ilhamını
Şəlalələr, dağ çayları.
Qovuşmağa tələssinlər
Dənizlərdə ümman-ümman.

Elə yağ ki, toqquşdurub,
dalaşdırma buludları.
Qoy göy üzü inciməsin
                  hay-haraydan.
Yağ, ey yağış, aramla yağ.
Mərhəmətlə ovundur sən
                  insanları.
Qoy yer üzün islatmasın
                  göz yaşları.

ŞƏHİD QIZI

Ağlama, şəhid qızı,
Dərdin mənə tanışdı...
Ürəyim paramparca,
Qəmim naxış-naxışdı...
Ağlama, şəhid qızı,
Mən də ata itirdim;
Atamı itirəndə
Elə sən yaşda idim.
Sanırdım ki, hamidan
Güclüdü mənim atam.
O körpə ürəyimdə
Atam idi qəhrəman.
Göydən ulduz istəsəm
Yığılı yerə tökərdi,
Qarlı dağın başında
Mənə gül bitirərdi...
Sanırdım hər arzumun
Açarı atamdadır.
O, mənim güvənc yerim,
O, mənim arxamdadır...
Ağlama, şəhid qızı,
Bax, mən necə böyüdüm!
Atasızlıq göz yaşın
Atamın üz qoyduğu
Məzarında gömürdüm...
Əvvəl elə sanırdım
Bir gün insafa gələr,
Qalxar o daşın altdan,
Arzularımı görər...
Böyüdüm şəhid qızı,

Atadan söz düşəndə
Ürəyim yaman əsdi,
O bəxtəvər günləri
Təzədən görmək üçün
Könlüm yaman tələsdi.
Anam tez-tez deyərdi:
Əgər yaxşı oxusan
Atan mütləq biləcək.
O, haçansa gələcək.
Beləcə, yalanları
Ürəyimə bələyib
Ümidlərə söykənib
Böyüdüm, şəhid qızı...
Sən də böyüküyəcəksən
Gerçəyi yalan bılıb,
Yalani sevəcəksən,
Tutacaqsan ümidiñ,
Təsəllinin əlindən
Sən də böyüküyəcəksən.
Sən şəhidin qızısan
Ürəyində ağır yük
Amma təsəllin böyük
Mən də ata itirdim –
Atamı itirəndə
Elə sən yaşda idim!!!

MİLLƏTİN ÜNVANI

Matəm bayraqıtək qara saçını,
Bakıya sərmişdi yanvar gecəsi.
Islana-islana qan yağışında,
Azadlıq qoxurdu ümid küçəsi.

Yalın əllərini qalxan eylədi,
Ölümün üstünə gedən oğullar.
20 yanvarda vətənləşdilər,
Bu torpaq-oğullar, vətən-oğullar!

Şəhadət camını içən ərlərin,
Güllü arzusunu güllələr dərdi.
Sevinc yaşlarıyla suvarır Vətən,
Azadlıq ətirli bu uca dərdi.

Vətənin qüdrəti, millətin gücü.
Nə böyük sərvətdən, nə vardan keçir.
Müqəddəs bildiyim qeyrətin yolu,
Qərənfil geyinmiş yanvardan keçir.

Hünər dastanıtək, qeyrət himnitək
Oxuyun “Şəhidlər Xiyabani”nı.
Bakının döşündən bir bayraq kimi,
Millət özü asıb öz ünvanını!

KAŞ ELƏ GÜN GƏLSİN

Qürbətdə üzüyən yurdum,
Yerində tövşüyən yurdum.
Qəbrini gövşəyən yurdum,
Arzun kül oldu, kül oldu.

Nə yaman ağırmış yuxun,
Yağmalanıb varın, yoxun.
Öz içində boğulduğun,
Neçə il oldu, il oldu.

Çəkim hardan-hara kimi,
Haray yox, bu haray kimi.
Gözlərim daşıb çay kimi,
Sinəm göl oldu, göl oldu.

Bu ağrımın yoxdu adı,
Ömrün-günün itib dadi.
Ürək hər gün harayladı,
Susan dil oldu, dil oldu.

Qəlbimin həvəsin deyim,
Gah uca, gah həzin deyim.
Kaş elə gün gəlsin, deyim –
Arzun gül oldu, gül oldu.

AYRILIQ

Həsrət qoxuludur güllər, çiçəklər,
Qəlbimdə ayrılıq yelləri əsir.
Ümid yollarının boynu bükülüb,
Ömrüm sənsizliyə düşübdü əsir.

Ən şirin kəlmələr ovutmur məni,
Könlüm doluxsunub qəm dağlarında.
Mənim ürəyimi üzüdən adın,
İsinir həsrətin dodaqlarında.

Ayrılıq yağışı yağır yenə də,
Köynəyi islənir xatırələrin.
Mənim göz yaşımı silməyə gəlməz.
Çoxdan itkin düşüb sənin əllərin.

Ürəyim gözünü çəkmir hələ də
Üstünü qar basmış vüsal yolundan.
Daha yeriməyə taqət qalmadı,
Həsrətim, yaxın gəl, tutum qolundan.

ÜNVANIM MƏNİM

Cən kimi könlümə çöküb həsrətin,
Boynunu yetimtək büküb həsrətin.
Ömrü ilmə-ilmə söküb həsrətin,
Qalmayıb getməyə gümanım mənim.

Kədər ürəyimdə ucaldıb saray,
Üşüdür ruhumu qərib bir haray.
Hər gecə gözümdə qəlpələnir ay.
Sanki daşa dönüb zamanım mənim.

Intizar sinəmə baş qoyub yatır,
Sükutdan səbrimin qulağı batır.
Həsrətin qirovu saçlarımdadır,
Çəkilmir başımdan dumanım mənim.

Ömür ocağında közüm ah çəkir,
Qələm doluxsunur, sözüm ah çəkir.
Ümid qara geyib, dözüm ah çəkir,
Azıb dərd içində ünvanım mənim.

TALE QAPISI

İnsan da bir dünyadır
Torpağı var, daşı var.
Ömrü fəsil-fəsildir,
Baharı var, qışı var.

Gözün açıb-yumunca,
Ömrün payızı başlar.
Yağar duyğularına
Soyuq-soyuq yağışlar.

Bəzən bəxti üzündə
Gülümsəyər ay kimi.
Axıb gedər günləri
Görünməyən çay kimi.

Ömür-gün kitabında
Hər fəsil bir sətirdi.
Ürəkdəki ümidi
Arzulara çətirdi.

Əcəl zəngi asılıb,
Hər alın yazısından.
Bir gün çıxıb gedərsən,
Taleyin qapisından...

ŞAH ƏSƏRİM

Əsir həsrət küləyi
Xatirələr üzüyür.
Arxanca çox yüyürdüm,
İndi ömrüm tövşüyür.

Fələk mənim bəxtimi
Yarpaq-yarpaq dəribdi.
Ağrı dolu qəlbimdə
Arzularım qəribdi.

Könlü açılmır daha
İcimdəki sözlərin.
Gözümün yaddaşında
Çiçəkləmir gözlərin.

Dərdin ayaq səsindən
Ümidlərim diksinir.
Üşüyən qucağımda
Arzularım isinir.

Misra-misra ah çəkir
Üz tutduğum varaqlar.
Hər gün həsrətin əli
Saçlarımı daraqlar.

Ürəyimdən boylanan
Hər misra dərd-sərimdi.
Ömur boyu yazdığını –
Ölüm – Şah əsərimdi.

Mündəricat

səh.

Ruhun poetik yaddaşı (Sona Vəliyeva)	3
Sözdən düşən işıq, yaxud ağrıyan ruh....(Barat Vüsəl)	10
Şəhid zirvəsi (poema)	17
Payız	42
Göz	43
Ömrüm	44
Etüd	45
Həmdəmim dəniz	46
Dünya	47
Əskişəhər	48
Bilmir insan	49
Şəhidim	51
Həyatı möcüzə bilək	52
Bənövşə	53
Gözün yaddaşı	54
Qarabağ qoxusu	55
Yanvar ağrısı	56
Ey dünya	57
Vətən, bizi bağışlama!	58
Həsrətəm	60
Mən zabit anasiyam!	61
Dərd	62
Darıxıram, ay ana	63
Qar yağır	65
Ömrün qatarı	67
Gəl, dərdləşək	68
Yurd həsrəti	69səh.

Anam	.70
Bir dosta	.71
Tənha qadın	.72
Ata	.73
Sən var ikən	.74
Bacıma	.76
Bacımın yaddası	.77
Bağımız	.79
Ölüm	.81
Getmişən	.82
Ərdəbilim	.83
Qızlar	.86
Buz heykəl	.87
Sevda	.88
Axır ki...	.89
İbrahim İlyashlıya	.90
Bayatılar	.91
Rübai	.92
Göydən bir ulduz axdı	.93
Sözüm var	.94
Zirvə təbəssümü	.96
Soraq elə	.98
Qoxla, sev	.99
Yağış	.100
Şəhid qızı	.102
Millətin ünvanı	.104
Kaş elə gün gəlsin	.105
Ayrılıq	.106
Ünvanım mənim	.107
Tale qapısı	.108
Şah əsərim	.109

Korrektor:

Dilarə Hüseynova

Operator:

Sevinc Əsgərova

Dizayn:

Yığılmağa verilmişdir 18.12.2017. Çapa imzalanmışdır 15.02.2018.
Kağız formatı 84x108 1/16. Tirajı 500. Sifariş

“Araz” nəşriyyatının mətbəəsində çap edilmişdir. Bakı, Mətbuat prospekti 529-cu məhəllə.